

UCHWAŁA Nr XXIV / 141 / 2008

Rady Gminy w Nowych Ostrowach z dnia 26 listopada 2008 roku w sprawie aktualizacji strategii rozwiązywania problemów społecznych dla Gminy Nowe Ostrowy na lata 2009 – 2013.

Na podstawie art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym / t.j. Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591; Dz. U. z 2002 r. Nr 23, poz. 220, Nr 62, poz. 558, Nr 113, poz. 984, Nr 153 poz. 1271, Nr 214, poz. 1806; Dz. U. z 2003 r. Nr 80 poz. 717, Nr 162, poz. 1568; Dz. U. z 2004 r. Nr 102 poz. 1055, Nr 116 poz. 1203, Nr 167 poz. 1759, Dz. U. z 2005 r. Nr 172, poz. 1441, Nr 175, poz. 1457; Dz. U. z 2006 r. Nr 17, poz. 128, Nr 181, poz. 1337; Dz. U. z 2007 r. Nr 48. poz. 327, Nr 138 poz. 974, Nr 173 poz. 1218; z 2008 r. Nr 180, poz. 1111/ oraz art. 17, ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej / tekst jednolity Dz. U. z 2008 r. Nr 115, poz. 728/ **Rada Gminy w Nowych Ostrowach uchwala, co następuje:**

§ 1. Uchwala się aktualizację strategii rozwiązywania problemów społecznych dla Gminy Nowe Ostrowy na lata 2009 – 2013 stanowiącą załącznik Nr 1 do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Nowe Ostrowy.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

PRZEWODNICZĄCY
RADY GMINY
[Signature]
mgr Byszard Gontarek

Załącznik nr XXIV/141/2008
do uchwały Rady Gminy
w Nowych Ostrowach
Z dn. 26.11.2008r.

**AKTUALIZACJA
STRATEGII
ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW
SPOŁECZNYCH
DLA GMINY
NOWE OSTROWY
NA LATA 2009 - 2013**

Nowe Ostrowy, Październik 2008 r.

SPIS TREŚCI

1. Cel i proces tworzenia Aktualizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.....	3
1.1. Cel opracowania Aktualizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.....	6
1.2. Proces aktualizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych....	7
1.3. Harmonogram prac związanych z aktualizacją Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.....	11
2. Charakterystyka gminy Nowe Ostrowy.....	13
2.1. Położenie, powierzchnia i podział administracyjny	13
2.2. Zasoby naturalne i kulturowe gminy	18
2.3. Ludność.....	22
2.4. Prognoza rozwoju społecznego gminy Nowe Ostrowy do roku 2030.....	31
3. Diagnoza problemów społecznych występujących w gminie Nowe Ostrowy.....	38
3.1. Poziom zamożności społeczeństwa gminy.....	38
3.2. Rynek pracy	39
3.3. Bezrobocie i ubóstwo	43
3.4. Niepełnosprawność.....	47
3.5. Grupy objęte szczególnym wsparciem	48
3.6. Działalność Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej.....	49
4. Identyfikacja zasobów, problemów i potrzeb społecznych w gminie Nowe Ostrowy	57
4.1. Zasoby społeczne gminy.....	57
4.2. Raport z badań ankietowych	57
4.3. Problemy społeczne zidentyfikowane podczas Warsztatów Aktualizujących SRPS.....	60
4.4. Analiza SWOT.....	61
5. Aktualizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.....	65
5.1. Powiązanie celów Aktualizacji Strategii z innymi dokumentami strategicznymi gminy oraz dokumentami wyższego rzędu.....	65
5.2. Misja i cele gminy Nowe Ostrowy w zakresie polityki społecznej	73
5.3. System realizacji Aktualizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.....	76
6. Zarządzanie, monitoring i ewaluacja Aktualizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych	82
6.1. System wdrażania Aktualizacji Strategii	82
6.2. Zarządzanie realizacją Aktualizacji Strategii.....	83
6.3. System monitoringu i ewaluacji Aktualizacji Strategii	85
6.4. Kolejne aktualizacje Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych..	86

1. Cel i proces tworzenia Aktualizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.

Przed władzami samorządowymi na poziomie lokalnym oraz organizacjami pomocy społecznej stoją trudne do rozwiązania problemy społeczne. Pogłębiające się dysproporcje w dochodach rodzin, zjawiska związane z ubóstwem, niedostatek materialny rodzin, problemy egzystencji osób samotnych i starych oraz niepełnosprawnych – tworzą powiązany ze sobą konglomerat problemów społecznych, które decydują o sposobie odczuwania jakości życia poprzez społeczność lokalną.

Od skuteczności rozwiązywania problemów zależy funkcjonowanie wspólnoty samorządowej jaką stanowi gmina. Rozwiązywanie problemów społecznych jest procesem długofalowym, dlatego do zagadnień z zakresu polityki społecznej wymagane jest podejście strategiczne, również na poziomie lokalnym. Wyrazem tego podejścia jest „Aktualizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Nowe Ostrowy na lata 2009 - 2013”. Wytyczenie strategicznych kierunków oparte jest na diagnozie problemów społecznych występujących w gminie.

Realizacja zadań postawionych przed pomocą społeczną (zarówno na poziomie społeczności lokalnej, jak i na poziomie rodziny i jednostki), a także konieczność wypracowania niekonwencjonalnych form pomocy, wymaga profesjonalnego i systemowego diagnozowania problemów społecznych w skali gminy. Diagnoza problemów społecznych występujących na terenie gminy została sporządzona w oparciu o dane będące w dyspozycji Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Nowych Ostrowach, uzyskane w toku bieżącej jego działalności, dane uzyskane z GUS oraz Powiatowego Urzędu Pracy.

W oparciu o diagnozę została opracowana strategia rozwiązywania problemów społecznych na najbliższe lata, która jest rozwinięciem działań oraz założeń programowych realizowanych w sferze pomocy społecznej na terenie gminy. Należy kontynuować przejście od modelu pomocy, którego zasadniczą funkcją jest udzielanie wsparcia materialnego, do modelu nastawionego na wzmocnienie postaw aktywnych oraz wspieranie osób i rodzin zgłaszających się z prośbą o pomoc w rozwiązywaniu problemów.

Określając horyzont czasowy strategii do 2013 roku brano pod uwagę okres realizacji projektowanej Strategii Polityki Społecznej Państwa (na lata 2008 – 2013). W latach tych odczuwane będą społeczne efekty wzrostu zatrudnienia na skutek rozwoju gospodarki kraju, dokończona zostanie reforma systemu ubezpieczeń społecznych oraz zmodyfikowany system zabezpieczeń społecznych. W perspektywie okres ten pozwoli na osiągnięcie europejskich standardów socjalnych.

Prace nad opracowaniem Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Nowe Ostrowy rozpoczęto w kwietniu 2006r.

Obowiązek opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika z art. 17 ust.1 pkt 1 ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. Różnorodność problemów społecznych występujących w gminie powoduje konieczność wzięcia pod uwagę także innych aktów prawnych, które mają istotny wpływ na konstrukcję dokumentu i rozwiązywanie zadań społecznych w przyszłości. Są to m.in.:

1. Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. Nr 96, poz. 873 z późn. zm.),
2. Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. Nr 122, poz. 1143 z późn. zm.),
3. Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. Nr 99, poz.1001),
4. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2002 r. Nr 147, poz.1231 z późn. zm.),
5. Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. Nr 123, poz. 776 z późn. zm.),
6. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2005 r. Nr 179, poz. 1485).
7. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005 r. Nr 180 poz.1493).
8. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. Nr 64, poz. 593 z późn. zm.).

Oprócz w/w aktów prawnych, przy realizacji strategii zachodzi potrzeba odwołania się również do ustaw i aktów wykonawczych z zakresu ochrony zdrowia, oświaty i edukacji publicznej, budownictwa socjalnego.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych ma stanowić podstawę dla realizacji względnie trwałych wzorów interwencji społecznych podejmowanych w celu zmiany (poprawy) tych stanów rzeczy (zjawisk) występujących w obrębie danej społeczności, które oceniane są negatywnie. Dokument charakteryzuje w szczególności działania publicznych i prywatnych instytucji rozwiązujących kwestie społeczne podejmowane dla poprawy warunków zaspokojenia potrzeb przez wybrane kategorie osób i rodzin.

Rozwiązywanie problemów stanowi jedno z najważniejszych zadań administracji publicznej wszystkich szczebli, a działania w obszarze polityki społecznej powinny być realizowane w ramach zintegrowanego systemu z udziałem organizacji i instytucji należących do różnych sektorów życia publicznego. Rzetelna diagnoza potrzeb społeczności lokalnej oraz długofalowy plan działania jest niezbędnym warunkiem efektywnej realizacji polityki społecznej na terenie gminy Nowe Ostrowy.

Plan strategiczny to strategia przygotowana i zapisana w postaci systemu, celów i sposobów ich osiągnięcia. Problem społeczny w polityce społecznej oznacza wszelkiego rodzaju dolegliwości, zakłócenia niedogodności występujące w życiu zbiorowym.

Kwestia społeczna to konkretny problem o szczególnie wysokim stopniu dotkliwości dla życia i współdziałania członków społeczności. Obserwuje się wtem zakresie zjawiska społeczne takie, jak:

- ♦ rozwarstwienie społeczne- biedni-bogaci, wygrani-przegrani, pracujący-bezrobotni itp.;
- ♦ marginalizacja (wykluczenie) wielu jednostek i dużych grup społecznych,
- ♦ nierówności społeczne w dostępie do pracy, edukacji, kultury, lecznictwa oraz znaczne długotrwałe obniżenie standardu życia rodzin.

Wyżej wymienione zjawiska występują w skali kraju w różnej sile i stopniu natężenia. Receptą na nie powinna być skuteczna polityka społeczna samorządów terytorialnych. Polegałaby ona między innymi na :

- ♦ poprawie położenia materialnego rodziny i wyrównywania szans życiowych grup społeczeństwa ekonomicznie i socjalnie najuboższych,
- ♦ prowadzeniu bieżących działań osłonowych poprzez wprowadzanie programów rządowych,
- ♦ dostrzeganiu zagrożeń społecznych z wyprzedzeniem,
- ♦ dorównywaniu do standardów unijnych i międzynarodowych.

1.1. Cel opracowania Aktualizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych

Aktualizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych gminy to efekt procesu wyboru długofalowych celów i ustalanie programów do realizacji zadań. Jest to również opis procesu zarządzania oraz ukierunkowany proces społeczny, którego celem jest stworzenie warunków do integracji społecznej osobom z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Władze samorządowe gminy Nowe Ostrowy dostrzegły konieczność sformułowania celów dla rozwiązywania problemów społecznych występujących na terenie gminy. Konieczność ta wynika z założenia, że stabilna i długofalowa realizacja opracowanych programów przyniesie dużo lepsze efekty, niż działania inwestycyjne, ale niespójne lub nie następujące po sobie w optymalnej kolejności.

Istotne jest również to, że strategia jest szansą na stworzenie długofalowej wizji oraz koordynację i hierarchizację działań. Dokument ten pozwoli też w właściwy sposób i w odpowiedniej kolejności rozwiązywać problemy, a także przewidywać niektóre z nich, zanim się pojawią. Opracowaniu strategii stwarza szansę na zwiększenie wiarygodności gminy wobec partnerów zewnętrznych. Warto podkreślić jest również to, że planowanie strategiczne przyczyni się do przygotowania społeczności lokalnej do nadchodzących zmian.

Strategia stanowić będzie również podstawę do tworzenia bardziej szczegółowych programów działania poprawiających jakość życia we wszystkich obszarach życia społecznego.

Przy tworzeniu strategii rozwiązywania problemów społecznych należy zwracać uwagę na to, by poczynione działania pozwoliły na rozwiązanie problemu i poprawę efektywności podejmowanych działań.

Tworzenie strategii jest procesem dynamicznym, ciągłym, a jego efekty wdrożeniowe zależą od konsekwencji, zaangażowania ludzi i samorządu oraz od umiejętności i otwartości we wprowadzaniu konkretnych korekt w uchwalonej strategii.

1.2. Proces aktualizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych

Do aktualizowania strategii przystąpiono z następującymi założeniami:

- ♦ uspołecznienie procesu budowy strategii, a więc zaangażowanie w pracę przedstawicieli samorządu, podmiotów gospodarczych, organizacji społecznych i lokalnych liderów itp.
- ♦ nadanie strategii wyraźnie określonego miejsca w strukturze istniejących oraz planowanych dokumentów.

Sformułowane w ten sposób założenia zrealizować można poprzez wykorzystanie metody wspólnego planowania, która spełnia te wymogi. Metoda ta bowiem pozwala na połączenie wysiłku zespołu ludzi z odbiorcą strategii, czyli społeczeństwem, które w tym przypadku reprezentowane jest przez radnych, pracowników urzędu gminy i lokalnych liderów.

Metodę opracowania określić należy jako ekspercko - partnerską, ponieważ koncepcja strategii powstała jako opracowanie eksperckie przy partnerskim udziale mieszkańców gminy, przedstawicieli Urzędu Gminy, organizacji pozarządowych, lokalnych liderów oraz zespołu powołanego w celu aktualizacji strategii. Podstawą tej koncepcji były przeprowadzone wcześniej warsztaty, w których uczestniczyli liderzy różnych środowisk społecznych, a także opracowane przez nich analizy potrzeb społeczne gminy, plany rozwoju oraz zadania i cele rozwoju gminy. Istotne znaczenie miały także ankiety opracowane specjalnie dla potrzeb strategii i wypełnione rzetelnie przez uczniów szkoły podstawowej, gimnazjum, nauczycieli i rodziców.

Na podstawie wymienionych wyżej danych wyjściowych określone zostały wszystkie ważne obszary problemowe oraz preferencje rozwojowe wynikające z istniejących uwarunkowań.

Metodologia pracy nad aktualizacją strategii była zgodna z Metodologią Wspierania Rozwoju Społecznego Gminy przez Partycypację Społeczną opracowaną w ramach Poakcesyjnego Programu Wsparcia Obszarów Wiejskich.

Zakres opracowania obejmuje problemy będące podstawą do sporządzenia długo-, średnio- i krótkoterminowych planów działań, w których priorytety i cele strategiczne znajdują wyraz w postaci konkretnych zadań na poszczególne lata. Przedmiotem opracowania jest obszar całej gminy Nowe Ostrowy w granicach administracyjnych.

Aktualizacja strategii gminy Nowe Ostrowy obejmuje cele, których realizacja sięga 5 lat, a więc obejmuje lata 2009-2013. Od uchwalenia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych gminy Nowe Ostrowy na lata 2006 – 2013 minęło 2 lata. Strategia jest dokumentem wymagającym stałej aktualizacji. Zmienia się sytuacja społeczna i gospodarcza, zmianie ulegają również warunki życia mieszkańców gminy. Aby skutecznie zaplanować dalszy rozwój Gminy trzeba najpierw prawidłowo zdiagnozować potrzeby lokalnej społeczności, wskazać mocne i słabe strony Gminy. Proces wypracowywania gminnych strategii powinien być procesem uspołecznionym, czyli takim, który polega na włączeniu już na samym początku tego procesu szerokich grup mieszkańców, co prowadzi do przemiany całej społeczności i wykreowania dodatkowych pozytywnych efektów.

Strategia musi być akceptowana przez mieszkańców gminy jako ich dzieło i ich własna koncepcja przyszłości. Mieszkańcy gminy powinni więc być jej współautorami. W sprawach, które dotyczą ich samych, są oni najlepszymi ekspertami i mają prawo współtworzenia strategii, są także materialnie zainteresowani przyszłością swojej gminy. Dlatego tak ważną sprawą jest autentycznie społeczny sposób budowania strategii. Jest oczywiste, że im więcej osób zaangażuje się w proces budowania strategii i im bardziej będą się one z nią utożsamiały, tym większa będzie szansa na jej pomyślną realizację.

Uspołecznienie procesu polega na wypracowaniu form społecznego współdziałania w zakresie programowania celów i określenia środków ich realizacji. Dzięki temu społeczność lokalna może uznać tekst strategii za dokument zawierający projekcję jej własnych celów i dążeń, a dzięki udziałowi w pracach nad przygotowaniem strategii jest gotowa do samodzielnego jej wdrożenia, realizacji

i kontroli. Poprzez współautorstwo strategii społeczność lokalna jest silniej umotywowana do jej wdrożenia i staje się jej naturalnym rzecznikiem.

Uspołecznianie strategii, poza samym udziałem przedstawicieli różnych środowisk i liderów lokalnych w jej opracowaniu i realizacji, jest procesem stale przebiegającym. Może ono przybierać różne formy: od ankietyzowania mieszkańców poprzez konsultowanie, zbieranie opinii, tworzenie rad grupujących liderów gminy lub komisji mieszanych, w skład których wejdą przedstawiciele społeczności, grup biznesu, organizacji pozarządowych i władz lokalnych. Chodzi o to, aby stworzyć warunki do autentycznego wyrażania opinii i pomysłów mieszkańców i uwzględnienia ich w przygotowywanej strategii.

Aktualizacja strategii – to proces społeczny angażujący mieszkańców, a powstały w jego wyniku efekt – to produkt w postaci pisemnego dokumentu. Aktualizacja strategii rozwoju problemów społecznych polegała na:

- ♦ przeprowadzeniu konsultacji społecznych w formie spotkań z mieszkańcami gminy;
- ♦ zaangażowaniu różnorodnych uczestników – liderów lokalnych reprezentujących społeczność gminy i samorząd;
- ♦ uczestniczeniu przez lokalnych liderów w warsztatach ukierunkowanych na rozwiązanie określonych problemów, zatwierdzaniu wyników każdego etapu pracy i przygotowywaniu wniosków do następnych etapów
- ♦ pracy konsultanta, który moderował przebieg warsztatów i dopracowywał materiał od strony merytorycznej w okresach pomiędzy warsztatami.

W maju 2008r. odbyło się spotkanie mieszkańców gminy Nowe Ostrowy. Konsultacje z mieszkańcami gminy pozwoliły zebrać problemy, oczekiwania i potrzeby dostrzegane przez społeczność lokalną, występujące w gminie Nowe Ostrowy w zakresie polityki społecznej.

W dniu 28 maja 2008r. w Urzędzie Gminy Nowe Ostrowy odbyło się spotkanie konsultacyjne, w którym uczestniczyli Wójt Gminy, radni i sołtysi Gminy Nowe Ostrowy, liderzy lokalni, kierownicy jednostek podległych urzędowi, rolnicy, przedstawiciele organizacji pozarządowych oraz inni mieszkańcy.

Po tym spotkaniu Zarządzeniem Nr 14/2008 Wójta Gminy Nowe Ostrowy powołany został Zespół ds. aktualizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w następującym składzie:

- 1) Radosław Derucki- GOPS,
- 2) Bożena Trzeciak- kierownik GOPS,
- 3) Zdzisław Kostrzewa - Urząd Gminy -Wójt,
- 4) Zbigniew Ujazdowski - Urząd Gminy - Sekretarz,
- 5) Rafał Augustyniak - Urząd Gminy,
- 6) Elżbieta Marczak - Gimnazjum w Ostrowach- Dyrektor,
- 7) Małgorzata Strębska – Szkoła Podstawowa w Ostrowach,
- 8) Anna Sikora - Szkoła Podstawowa w Imielnie,
- 9) Aneta Matczak Szkoła Podstawowa w Ostrowach,
- 10) Renata Pastusiak – Stowarzyszenie na rzecz rozwoju gminy Nowe Ostrowy,
- 11) Anna Broszczak – Stowarzyszenie na rzecz rozwoju gminy Nowe Ostrowy,
- 12) Zofia Andrzejewska – Sołectwo Imielno,
- 13) Ireneusz Wysocki- Sołectwo Bzówki,
- 14) Janusz Pałasiński- Radny Gminy,
- 15) Ryszard Gontarek- Przewodniczący Rady Gminy,
- 16) Marianna Banasiak- Sołectwo Rdutów
- 17) Jan Antczak- Związek Emerytów i Rencistów
- 18) Małgorzata Szubka – Sołectwo Kołomia
- 19) Anna Szymańska - Sołectwo Wola Pierowa
- 20) Sylwia Kalinowska - Sołectwo Wola Pierowa
- 21) Ewa Czarnecka - Pielęgniarka środowiskowa

Zadaniem Zespołu była analiza sytuacji w gminie Nowe Ostrowy: problemów, potrzeb i oczekiwań społeczności lokalnej gminy Nowe Ostrowy, wypracowanie propozycji zmian zapisów w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych oraz wypracowanie ostatecznej wersji aktualizacji Strategii.

Jednym z elementów konsultacji społecznych w zakresie problemów społecznych występujących na terenie gminy Nowe Ostrowy, oczekiwań i sposobów ich zaspokajania, było **przeprowadzenie ankiet**. Konsultacje te przeprowadzono za

pośrednictwem sołtysów, którzy na terenie poszczególnych sołectw przekazywali ankiety mieszkańcom. Ankiety dostępne były również w Urzędzie Gminy oraz na stronie internetowej urzędu. Część ankiet trafiła do miejsc najbardziej uczęszczanych tj. sklepów na terenie gminy, na pocztę oraz banku. Ankiety były wypełniane indywidualnie przez poszczególnych mieszkańców gminy. Ze względu na przekrój społeczny, wiek i liczbę respondentów wyniki można uznać za reprezentatywne. Wyniki ankiet miały wpływ na podjęte w Zespole decyzje, ale przede wszystkim potwierdziły trafność dokonanych wyborów.

1.3. Harmonogram prac związanych z aktualizacją Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych

Proces aktualizowania Strategii rozpoczęto od jej oceny zgodnie z kartą kontrolną – dokonano tego 2 lipca 2008r. Następnie przeprowadzono cykl warsztatów aktualizujących Strategię.

Warsztat A i B – 13 sierpnia 2008r.

Przygotowano zespół do prac nad aktualizacją strategii (zapoznano uczestników z metodologią opracowania strategii). Wypracowano diagnozę sytuacji społecznej w gminie oraz dokonano analizy problemów i zasobów społecznych w niej występujących, widzianych z perspektywy różnych podmiotów, mających wpływ na integrację społeczną.

Rozpoczęto aktualizację strategii poprzez:

- ♦ przeanalizowanie zasobów społecznych, instytucjonalnych i pozainstytucjonalnych w gminie i poza gminą oraz zasad rozwoju społecznego w gminie,
- ♦ przeprowadzenie analizy silnych i słabych stron polityki społecznej w Gminie Nowe Ostrowy i identyfikację szans i zagrożeń płynących z otoczenia zewnętrznego – analiza SWOT,
- ♦ określenie wizji rozwoju gminy podczas pracy w małych zespołach,
- ♦ omówienie czynników wspomagających rozwiązywanie problemów społecznych.

Warsztat C – 20 sierpnia 2008r.

Sformułowano założenia do aktualizacji Strategii w oparciu o partycypację społeczną oraz przeanalizowane zasady rozwoju społecznego. Sformułowano misję rozwoju z związku z wizją rozwoju gminy. Określono także cele strategiczne, szczegółowe oraz wyznaczono kierunki działań na terenie gminy.

Warsztat D – 25 sierpnia 2008r.

Zbudowano koncepcje projektów pobudzających zrównoważony rozwój społeczny oraz zarysy projektów rozwiązywania problemów społecznych. Ustalono także potencjalnych realizatorów projektów oraz sposoby komunikowania się, monitoringu i oceny działań na poszczególnych etapach. Ponadto powołano zespoły robocze w zdefiniowanych obszarach.

2. Charakterystyka gminy Nowe Ostrowy

2.1. Położenie, powierzchnia i podział administracyjny

Gmina Nowe Ostrowy jest gminą wiejską, położoną w północno – zachodniej części powiatu kutnowskiego na granicy Mazowsza i Kujaw. Pod względem geograficznym gmina należy do regionu Niziny Południowo-Mazowieckiej, subregionu Równiny Kutnowskiej .

Gmina leży w województwie łódzkim w centrum Polski, 6 km od skrzyżowania głównych dróg krajowych Warszawa - Poznań (droga krajowa nr 2) i Gdańsk – Katowice (droga krajowa nr 1). Gmina jest położona 15 km od węzła kolejowego w Kutnie na szlaku Łódź – Toruń – Gdańsk. Należy zwrócić uwagę na drogę krajową nr 2, której znaczenie maleje. Powodem takiego stanu rzeczy jest przeniesienie części ruchu tranzytowego na autostradę A2.

Gmina Nowe Ostrowy leży w sferze oddziaływania aglomeracji łódzkiej oraz miasta Kutno. Położenie w strefie oddziaływań Włocławka, Łodzi i Kutna jest dla gminy Nowe Ostrowy ważnym kontekstem odniesienia. Jednym z kluczowych czynników zewnętrznych warunkujących rozwój lokalny jest bowiem oddziaływanie, swoiste „promieniowanie” czynników prorozwojowych z istotnych ośrodków miejskich na otaczające je tereny. Atrakcyjność inwestycyjna poszczególnych gmin zmienia się z czasem i jest wypadkową oddziaływania na rynek wielu czynników lokalnych, począwszy od obiektywnych, geograficznych, a skończywszy na jakości zarządzania lokalnego i wizerunku danego ośrodka.

Z ośrodków wielkomiejskich promieniują nie tylko czynniki pozytywne (koniunktura i atrakcyjność inwestycyjna), ale także negatywne. Uwagi te należy interpretować następująco:

- ♦ wpływ dużych ośrodków miejskich (Włocławek, Łódź, Kutno) przeważnie skutkuje „zapożyczeniem” ich wizerunku, a w przyszłości może „oddalić” mieszkańców od dorobku kulturalnego gminy,
- ♦ z sąsiednich ośrodków będą napływać:
 - ↪ klienci usług świadczonych przez podmioty z terenu gminy (w tym – usług obsługi biznesu),
 - ↪ nabywcy nieruchomości mieszkalnych na tym terenie,

- ✦ zewnętrzni usługodawcy na rzecz mieszkańców i podmiotów lokalnych,
- ✦ nowe poglądy, zwyczaje, również negatywne aspekty życia społecznego.

Od sytuacji w Łodzi i Kutnie zależy więc w istotnym stopniu koniunktura lokalna. Siła nabywcza i aktywność inwestycyjna podmiotów z tego ośrodka kształtuje w znacznym stopniu koniunkturę lokalną w gminie Nowe Ostrowy.

Wiele z występujących na terenie gminy miejscowości ma wczesne udokumentowanie historyczne sięgające XVI w. Sieć osadnicza wykształciła się ostatecznie w późnym średniowieczu. W tym też czasie rozwijały się duże majątki ziemskie. Jeszcze w XIX w. Teren gminy nie stanowił zwartego administracyjnie obszaru. Należał mianowicie do dwóch powiatów, trzech gmin i pięciu parafii, z których dwie znajdowały się na terenie obecnej gminy.

Nowe Ostrowy od połowy XIX w. znane są z cukrowni, do niedawna jednej z większych w tym regionie kraju. W XIX w. była tu wieś i folwark oraz osada fabryczna. Pochodząca z 1847 roku cukrownia „Ostrowy” była niegdyś własnością Kronenberga i spółki. W 1882 roku została zniszczona przez pożar i odbudowana w 1900 roku. W latach 20-tych i 30-tych XX w., była przebudowana i remontowana. Fabrykę łączyła linia kolejowa przechodząca przez gminę Ostrowy. Cukrownia i towarzysząca jej rafineria były wówczas jednymi z największych obiektów w kraju.

W południowej części gminy występują kompleksy leśne, w których obszary cenne przyrodniczo objęte są ochroną prawną w formie rezerwatów przyrody Perna i Ostrowy. Główna rzeka gminy to Ochnia. Wraz ze swoimi dopływami łączy się przez rzekę Bzurę z Wisłą, której dolina stanowi krajowy korytarz ekologiczny mający znaczenie międzynarodowe.

Obszar gminy Nowe Ostrowy zajmuje powierzchnię 7156 ha, co stanowi 8,1% powierzchni powiatu kutnowskiego. Administracyjnie w skład gminy wchodzi 16 sołectw obejmujących 23 miejscowości. Gminę zamieszkuje 3960 osób, a średnia gęstość zaludnienia na 1 km² wynosi 55 osób. Gęstość zaludnienia jest więc bardzo niska, co jest charakterystyczne dla typowych gmin wiejskich w województwie łódzkim.

Gmina Nowe Ostrowy graniczy z gminami:

- ♦ od północy z gminą Lubień Kujawski,
- ♦ od północnego - wschodu z gminą Łanięta (od wschodu gmina Nowe Ostrowy sąsiaduje też z gminą Strzelce, ale nie graniczy z nią bezpośrednio),
- ♦ od południa z gminami Kutno i Krośnice,
- ♦ od zachodu z gminą Dąbrowice.

Gmina Nowe Ostrowy charakteryzuje się również bardzo dobrymi warunkami glebowo-rolniczymi i dominacją gleb o wysokich i średnich wartościach bonitacyjnych, które stanowią potencjał dla rozwoju intensywnej produkcji rolniczej, jak dotąd jednak niedostatecznie wykorzystany.

Struktura użytkowania gruntów :

Powierzchnia ogólna - 7156 ha

I. Użytki rolne - 5249 ha

w tym:

grunty orne	- 4415 ha
sady	- 48 ha
łąki	- 573 ha
pastwiska	- 213 ha

II. Lasy i grunty leśne - 1364 ha

W tym grunty zadrzewione - 42 ha

III. Pozostałe grunty i nieużytki - 543 ha

Pod względem bonitacji sytuacja w zakresie wartości gleb na terenie gminy przedstawia się następująco:

Klasy gleb:

II	-	0,5 % pow. użytków rolnych
III	-	9,5 % pow. użytków rolnych
IV	-	55,0% pow. użytków rolnych
V	-	25,0% pow. użytków rolnych
VI	-	10,0% pow. użytków rolnych

Liczba gospodarstw:

poniżej 1 ha	- 235
od 1 – 2 ha	- 76
od 2 – 3 ha	- 31
od 3 – 5 ha	- 50
od 5 – 7 ha	- 62
od 7 – 10 ha	- 79
powyżej 10	- 144

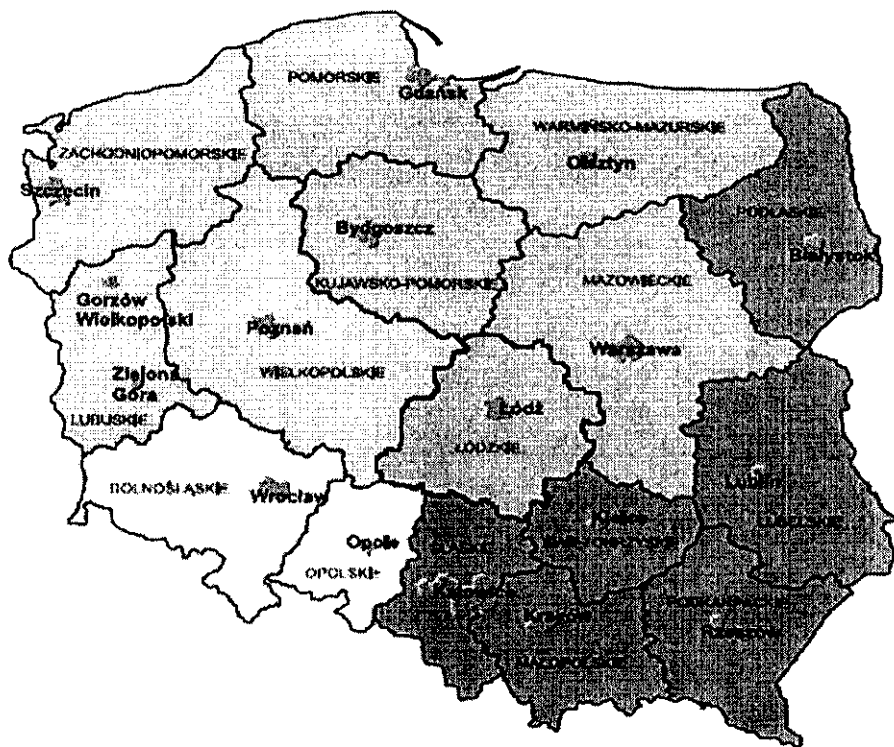
Struktura najważniejszych upraw na terenie gminy przedstawia się następująco :

Z całości gruntów ornych:	pszenica zajmuje	- 27%
	żyto i pszenżyto	- 21%
	owies	- 2%
	inne uprawy zbożowe	- 11%

Uprawy warzywne oraz rzepak zajmują po 0,5% gruntów ornych, natomiast burak cukrowy i mieszanki strączkowe - 28%. Z powyższej struktury można stwierdzić, że burak cukrowy to druga po pszenicy uprawa ważna dla gospodarki gminy.

Sady zajmują tylko 0,1% powierzchni użytków rolnych. Przy występowaniu na terenie gminy tak dobrych gleb jest to zjawisko trudne do wyjaśnienia, a zarazem niekorzystne, zarówno dla gospodarki gminy, jak i dla środowiska.

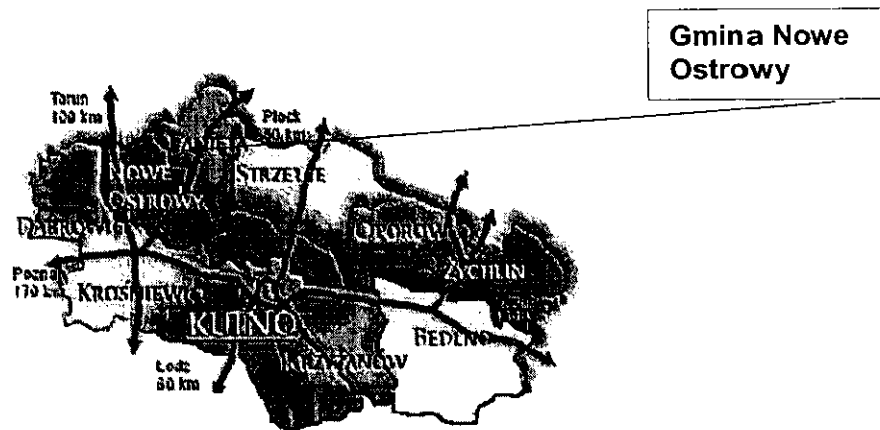
Użytki zielone zajmują 12,7% użytków rolnych. Lasy i grunty leśne zajmują 17,8% powierzchni gminy. Są to właściwie dwa duże kompleksy leśne położone w południowej części gminy oraz kilka niewielkich, rozproszonych po całym jej terenie. Najcenniejsze siedliska zostały objęte ochroną rezerwatową.

Mapa 1. Mapa Polski z podziałem na województwa.

Mapa 2. Mapa województwa łódzkiego z podziałem na powiaty.

Mapa 3. Powiat kutnowski z podziałem na gminy

2.2. Zasoby naturalne i kulturowe gminy

Obiekty i obszary chronione

Do obszarów i obiektów chronionych należą: rezerваты przyrody, pomniki przyrody, lasy ochronne i park wiejski. Na terenie gminy są cztery rezerваты przyrody.

Rezerwat „Ostrowy” – rezerwat leśny o powierzchni 14,37 ha, częściowy, utworzony w 1969 r., chroniący fragmenty wielogatunkowego lasu liściastego o charakterze naturalnym. Znajduje się w zarządzie Nadleśnictwa Kutno. Celem ochrony jest zachowanie ze względów naukowych i krajobrazowych fragmentu wielogatunkowego lasu liściastego o charakterze naturalnym. Warstwę drzew tworzą: brzoza brodawkowata, lipa drobnolistna, grab pospolity, dąb szypułkowy i leszczyna o pokryciu 20-40 % powierzchni. W runie występuje wiele gatunków roślin zielnych i mchów. Najliczniej występujące to pokrzywa zwyczajna, podgorycznik, gajowce, konwalia majowa.

Rezerwat „Ostrowy – Bażantarnia” – rezerwat leśny o powierzchni 28,58 ha, częściowy, utworzony w 1975 r., chroniący fragment lasu liściastego o cechach zespołu naturalnego (starodrzew dębowy – ponad 130 drzew). Znajduje się w zarządzie Nadleśnictwa Kutno. Celem ochrony jest zachowanie, ze względów naukowych i krajobrazowych, fragmentu lasu liściastego o cechach zespołu

naturalnego. Struktura drzewostanu jest kilkupiętrowa. Najwyższe piętro tworzy drzewostan dębowy, niższe lipa drobnolistna, jesion wyniosły, dąb szypułkowy oraz grab pospolity, klon polny, klon pospolity, klon jawor, brzoza brodawkowa. Głównym składnikiem podszytu jest leszczyna pospolita i podrost lipy drobnolistnej. Runo jest bardzo bogate. Występuje tu ok. 70 gatunków roślin zielnych i 20 gatunków mszaków.

Rezerwat „Perna” – rezerwat leśny o powierzchni 15,75 ha, częściowy, utworzony w 1975 r., chroniący fragmenty lasu liściastego o cechach zespołu naturalnego. Pozostaje w zarządzie Nadleśnictwa Kutno. Celem ochrony jest zachowanie ze względu na naukowych i krajobrazowych fragmenty lasu liściastego o cechach zespołu naturalnego. Struktura drzewostanu jest kilkupiętrowa. Najwyższe piętro tworzą przestoje dębowe w wieku ok. 150 lat. Występuje tu zarówno dąb szypułkowy, jak i bezszypułkowy. Niższe piętro budują: grab pospolity, brzoza brodawkowata, młodsze osobniki obu dębów. W piętrze najniższym, oprócz gatunków już wymienionych, spotkać można dziką gruszę i dziką jabłoń. Podszyt tworzy głównie leszczyna pospolita, której towarzyszy dereń świdwa. W runie znajduje się ok. 50 gatunków roślin i mszaków, a wśród nich rzadkie i chronione, jak podkolan biały i kruszczyk szerokolistny.

„Dąbrowa Świetlista” w Pernie – leśny, częściowy, o powierzchni 40,13 ha, utworzony w 1990 r., chroniący naturalny zespół świetlisty dąbrowy z bogatą florą. Pozostaje w zarządzie Nadleśnictwa Kutno. Celem ochrony jest zachowanie naturalnego zespołu świetlistej dąbrowy, rzadko u nas spotykanego w tak dobrze wykształconej postaci z bogatą florą. Jest to widny ciepłolubny las dębowy złożony z trzech warstw roślinności, charakteryzujący się w swoistym i bogatym składem gatunkowym. Piętro górne tworzy dąb bezszypułkowy w wieku 90 – 120 lat pochodzący częściowo z sadzenia, a częściowo z odnowienia naturalnego z nasion. Podszyt słabo lub umiarkowanie zwarty składa się z wielu gatunków krzewów, nielicznych odrostów dębu, grabu pospolitego, jabłoni dzikiej. Najliczniej rośnie tu wiciokrzew, suchodrzew, głóg jednoszyjkowy, trzmielina brodawkowata i europejska, tarnina, porzeczka alpejska, jarząb pospolity. Runo bardzo bogate, wiele roślin o okazałych barwnych kwiatach. Występują między innymi pięciornik biały, miodunka wąskolistna, jaskier wielokwiatowy, dzwonek brzoskwiniowy, dziurawiec skapolistny,

miodownik melisowaty, pierwiosnek lekarski, turzyca palczasta, przylaszczka pospolita, perlówka zwisła i wiele innych.

Pomniki przyrody

Na terenie gminy znajduje się 9 pomników przyrody. Są to:

- * dąb szypułkowy na terenie parku zabytkowego w Grochowie;
- * lipa drobnolistna i topola niekłańska w parku wiejskim w Misztalu;
- * dwa białodrzewy przy dworcu PKP w Nowych Ostrowach;
- * cztery dęby szypułkowe w parku wiejskim w Ostrowach.

Parki wiejskie

Jest ich na terenie gminy trzy. Stanowią pozostałość po dawnych zespołach podworskich z których pozostał tylko park. Są to:

- * park wiejski w Misztalu;
- * park wiejski w Ostrowach;
- * park wiejski w Woli Pierowej

Tereny inwestycyjne

W uchwalonym w 2004 roku Miejscowym Planie Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Nowe Ostrowy przeznaczono pod inwestycje kilkadziesiąt hektarów gruntów wzdłuż drogi krajowej Katowice – Gdańsk (A-1) w miejscowości Ostrowy.

W chwili obecnej na terenie gminy znajdują się trzy działki przeznaczone pod inwestycje o powierzchni łącznej około 52 ha. Istnieje możliwość powiększenia wspomnianych obszarów. Właścicielem dwóch jest Agencja Nieruchomości Rolnych i są one obecnie użytkowane rolniczo. Trzecia należy do Krajowej Spółki Cukrowej S.A. w Toruniu i do roku 2006 na tym terenie prowadzona była działalność produkcyjno-składowa. Pod koniec 2006 roku nastąpiło wygaszenie produkcji. Działka posiada zabudowania, w tym budynki biura, portierni, hotel, budynki produkcyjne i magazyny oraz budynki elektrociepłowni. Na działce znajduje się przyłącze wodociągu, kanalizacja oraz oczyszczalnia ścieków. Na pozostałych działkach odległość od wodociągu i kanalizacji nie przekracza 250 m.

Dobra kultury

Do środowiska kulturowego na terenie gminy należą: obiekty budownictwa i architektury, zespoły zieleni, miejsca pamięci narodowej, stanowiska archeologiczne. Część z nich posiada status obiektów zabytkowych, część znajduje się w ewidencji WZK, część zaś stanowi wartość historyczno-kulturową.

Zabytkowe obiekty architektury i budownictwa

1) Zespoły kościelne:

- zespół kościoła parafialnego p.w. św. Tomasza Apostoła w Grochowie:
 - * kościół drewniany z 1681 r.,
 - * dzwonnica drewniana z 1 poł. XIX w.,
 - * ogrodzenie murowane z 2 poł. XIX w.,
- zespół kościoła paraf. p.w. Niepokalanego Poczęcia NMP w Imielnie:
 - * kościół drewniany z przed 1685 r.,
 - * dzwonnica drewniana z XVII w. przebud. W XIX w.,
 - * kaplica grobowa Dezyderyusza Żeromskiego, murowana 1899 r.,
 - * ogrodzenie murowane,
- zespół kościoła paraf. p.w. Św. Andrzeja w Woli Pierowej:
 - * kościół murowany z 1630 r. przebud. w 1920 r. z wystrojem architektonicznym,
 - * cmentarz kościelny.

2) Zespoły dworsko-parkowe:

- zespół podworski w Grochowie:
 - * dwór murowany z lat 1879-1888 według projektu architekta Kornela Gabrielskiego,
 - * park krajobrazowy,
- zespół podworski w Imielnie:
 - * dwór murowany z ok. poł. XIX, rozbud. W końcu XIX w.,
 - * park krajobrazowy z ok. poł. XIX w.,
- park podworski w Kołomii z poł. XIX w.,
- park podworski w Woli Pierowej z poł. XIX w.,
- zespół dworski w Misztalu:
 - * dwór murowany z 2 poł. XIX w.,
 - * park krajobrazowy z kl. XIX.,
- zespół dworca kolejowego:
 - * dworzec murowany z ok. 1925 r.;
 - * nastawnia murowana z 1927 r.;
 - * wieża ciśnień murowana z ok. 1900 r.;
 - * dom mieszkalny murowany z 1898 r.;
 - * lodownia murowana z 1890 r.;

- zespół przemysłowy cukrowni „Ostrowy”:
 - * cukrownia mur, z 1847 r., zniszczona pożarem w 1882 r., odbudowana w 1900 r., przebudowywana i remontowana w latach 20 i 30 XX w.,
 - * buraczarnia ob. Parowozownia, mur. z poł. XIX w.,
 - * magazyn ob. dom mieszkalny, murowany z k. XIX w.,
 - * warsztat murowany z 2 poł. XIX w., nadbudowany w latach 20 XX w.,
 - * budynek gospodarczy, obecnie garaż murowany z końca XIX w.,
 - * szpital, później magazyn cukru, później kino, murowane z końca XIX w.,
 - * budynek biura, później stołówka i częściowo dom mieszkalny, murowany z końca XIX w.,
 - * budynek administracyjny, murowany z końca XIX w.,
 - * dom właściciela, murowany z 2 poł. XIX w.,
 - * zespół siedmiu domów mieszkalnych, murowanych z 2 poł. XIX w.,
 - * zajazd, później restauracja murowana z 2 poł. XIX w.,
 - * park krajobrazowy z 2 poł. XIX w.

2.3. Ludność

Aktualizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych ma na celu przyjęcie właściwego kierunku działań w sferze polityki społecznej gminy Nowe Ostrowy na najbliższe lata, minimalizując skutki negatywnych zmian społecznych, jednocześnie podnosząc standardy życia na terenie całej gminy. Pamiętać należy w szczególności o objęciu działaniami całego terytorium gminy, uwzględniając wszystkie miejscowości.

Zasadniczy wpływ na kształt polityki społecznej w gminie Nowe Ostrowy będą miały **procesy demograficzne**, które uwidoczniły się i nasiliły w ostatnich latach na skutek szybkich zmian gospodarczych w naszym kraju oraz sytuacji międzynarodowej. Swobodny przepływ osób w ramach Unii Europejskiej również powoduje gwałtowne zmiany społeczne. Do tych procesów demograficznych zaliczamy również:

- ♦ zmieniony model rodziny (małodzieństwo rodzin, samotne rodzicielstwo),
- ♦ opóźnianie wieku zawierania małżeństw i rodzenia pierwszego dziecka,
- ♦ wzrost liczby jednoosobowych gospodarstw domowych,
- ♦ ujemny przyrost naturalny,
- ♦ malejąca dzietność,
- ♦ rozpad małżeństw,

- ♦ rozpad rodzin na skutek pracy poza miejscem zamieszkania (najczęściej poza granicami kraju),
- ♦ wzrost przeciętnej długości życia – do 78,9 dla kobiet i 70,5 dla mężczyzn,
- ♦ ucieczka ludzi młodych, wykształconych do dużych ośrodków miejskich,
- ♦ migracje wewnętrzne i zagraniczne.

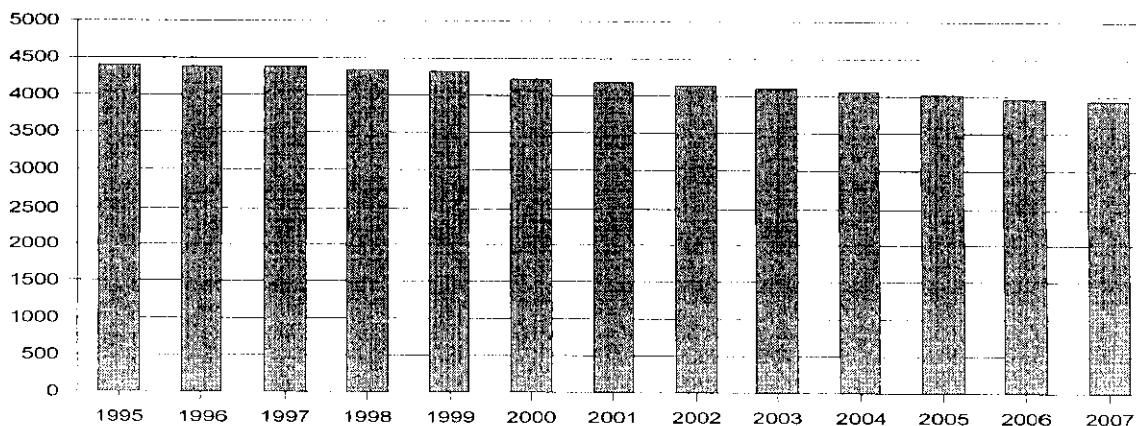
Dane demograficzne dotyczące populacji mieszkańców gminy Nowe Ostrowy ujawniają wiele informacji, które niezbędne są do zdiagnozowania problemów.

Tabela 1. Stan ludności na dzień 31 XII 2007r. wg. stałego miejsca zameldowania ogółem

Rok	Wartość	J.m.
1995	4 400	osoba
1996	4 388	osoba
1997	4 382	osoba
1998	4 347	osoba
1999	4 311	osoba
2000	4 227	osoba
2001	4 186	osoba
2002	4 144	osoba
2003	4 110	osoba
2004	4 063	osoba
2005	4 028	osoba
2006	3 957	osoba
2007	3 946	osoba

Źródło: GUS

Wykres 1. Stan ludności na dzień 31 XII 2007 wg stałego miejsca zameldowania ogółem

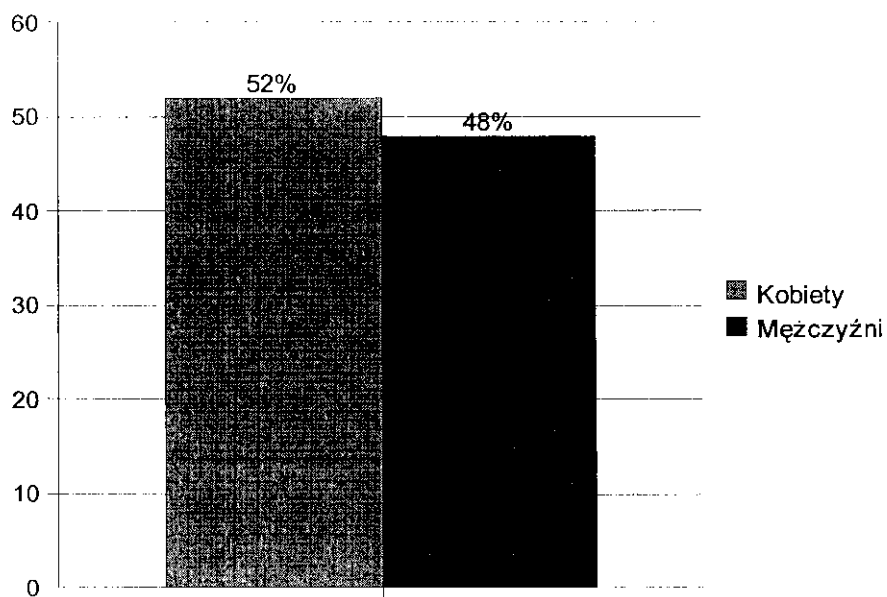

Źródło: GUS

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2007 roku gminę Nowe Ostrowy zamieszkiwało 3946 osób, w tym 1866 mężczyzn i 2026 kobiet, przy czym mężczyźni stanowią 48% liczby mieszkańców, a kobiety 52%. Tabela nr. 1 przedstawia także spadek liczby ludności w gminie. W porównaniu do roku 1995 liczba ludności spadła aż o 454 osoby.

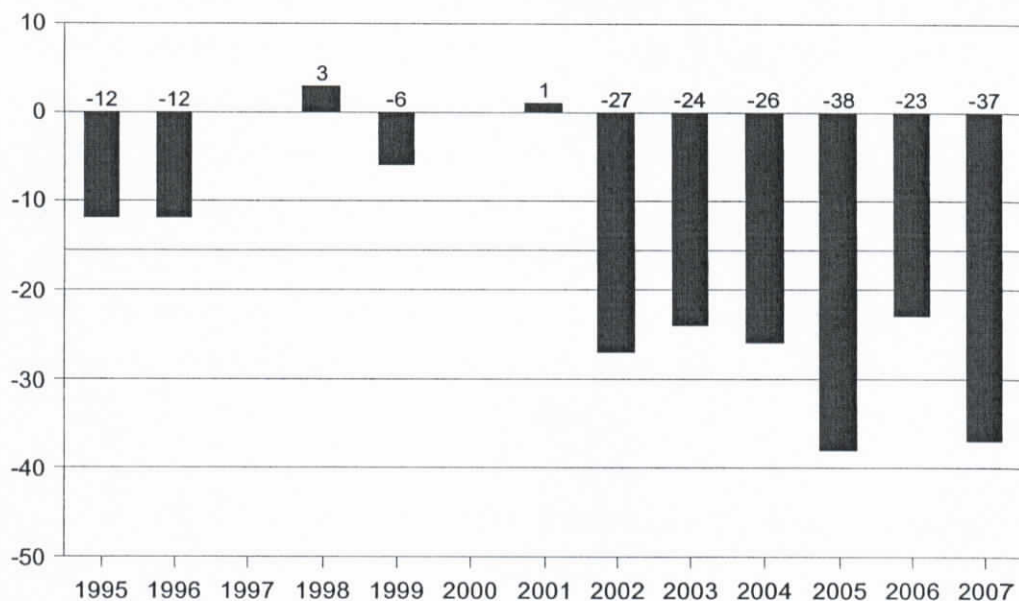
Na wykresie nr. 1 bardzo wyraźnie **widać gwałtowny spadek ludności** od roku 1998. Sytuacja ta niesie za sobą bardzo poważne konsekwencje w postaci wyludniania się gminy. Wyludnianie to nie jest spowodowane złą polityką rozwojową gminy, lecz negatywnymi przemianami społecznymi w Polsce, marginalizacją terenów wiejskich, niewielką opłacalnością rolnictwa oraz bezrobociem.

Wykres 2. Stosunek liczby kobiet do liczby mężczyzn w gminie Nowe Ostrowy

Źródło: GUS

Wykres 3. Przyrost naturalny w Gminie Nowe Ostrowy w latach 1995-2007

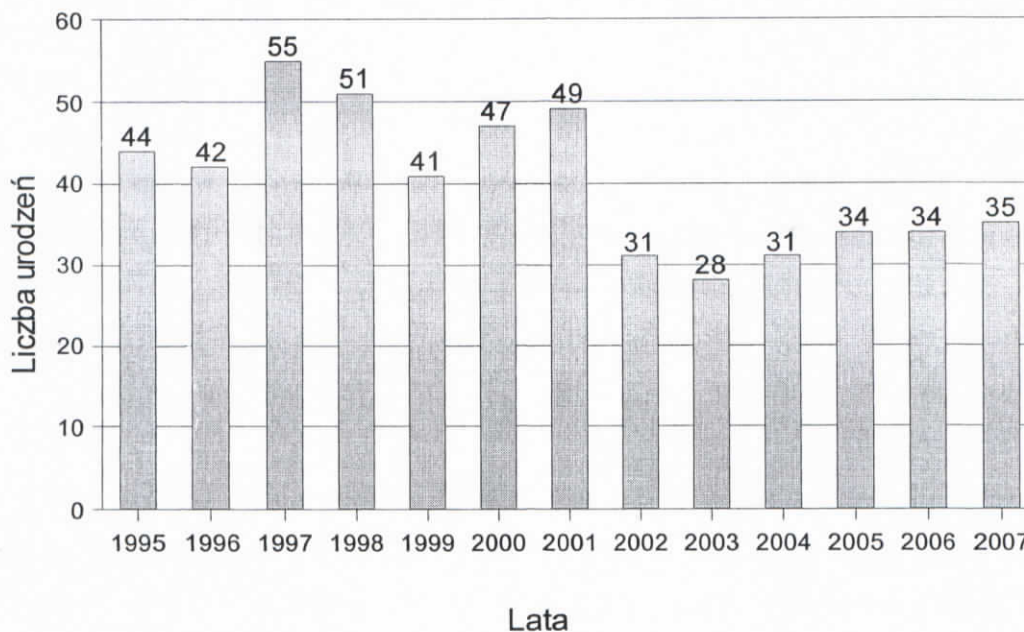
Źródło: GUS

W gminie Nowe Ostrowy obserwuje się również **niepokojący spadek przyrostu naturalnego**, którego wskaźnik w 2007 roku obniżył się, aż do -37 osób (wykres 3). Niski przyrost naturalny spowodowany jest przede wszystkim malejącą liczbą urodzeń. W 1995 r. w gminie Nowe Ostrowy liczba urodzeń wyniosła 44, a w 2007 r. już tylko 36 osób.

Niski przyrost naturalny nie jest jednak cechą wyróżniającą gminę Nowe Ostrowy na tle kraju. Polki decydują się na macierzyństwo coraz później, najczęściej pomiędzy 25 a 29 rokiem życia (na początku lat 90 - między 20 a 24). Im są bardziej wykształcone, tym częściej odkładają macierzyństwo bliżej trzydziestych urodzin. Wzrasta też liczba kobiet, które w ogóle nie wychodzą za mąż. Najpopularniejszym modelem rodziny w ostatnich latach był model 2+2, jednak obecnie coraz częściej pary decydują się na jedno dziecko. Inne małżeństwa nie decydują się na posiadanie potomstwa, głównie z powodów braku środków finansowych. Bezrobocie, ubóstwo powodują, że młodzi ludzie rzadziej niż w poprzednim dziesięcioleciu decydują się na zawieranie małżeństw i dzieci.

Warto wskazać, że nawet osoby mające stałe zatrudnienie nie są w stanie utrzymać rodziny. Zarobki, często wynoszące poniżej 1000 zł (województwo łódzkie), nie pozwalają młodym osobom na planowanie rodziny i przyszłości. Choć w poziomie dochodów następują pozytywne zmiany, to są one powolne oraz dotyczą głównie obszarów miejskich, gdzie średnie płace sukcesywnie wzrastają. Nie należy się również spodziewać, że tzw. „becikowe” zmieni w znaczny sposób negatywną sytuację demograficzną. Zapomoga w wysokości 1000 zł nie mobilizuje do zakładania rodziny. Dlatego ujemny przyrost naturalny stanowi wyzwanie do podjęcia działań służących poprawie jakości życia mieszkańców, a tym samym zahamowania negatywnego zjawiska.

Wykres 4. Urodzenia żywe w Gminie Nowe Ostrowy w latach 1995-2007

Źródło: GUS

W 2007 roku w kraju nastąpił dalszy spadek dzietności kobiet do poziomu 1,2, co jest wynikiem przemian obyczajowych oraz spadku poczucia bezpieczeństwa ekonomicznego rodzin. Kształtuje się on poniżej tzw. prostej zastępowalności pokoleń. Jego widocznym efektem są zmiany w strukturze wieku ludności.

Analizując strukturę wieku ludności gminy Nowe Ostrowy, wyróżniono jej 3 podstawowe kategorie, istotne z punktu widzenia rynku pracy i zasobów siły roboczej:

1. ludność w wieku przedprodukcyjnym tj. w wieku 0 - 17 lat,
2. ludność w wieku produkcyjnym, w tym:
 - * kobiety 18 - 59 lat,
 - * mężczyźni 18 - 64 lata,
3. ludność w wieku poprodukcyjnym, w tym:
 - * kobiety 60 lat i więcej,
 - * mężczyźni 65 lat i więcej.

Tabela 2. Liczba ludności z punktu widzenia rynku pracy i struktury wieku w Gminie Nowe Ostrowy.

Ludność	Mężczyźni		Kobiety		Ogółem		
	Lata	1995	2007	1995	2007	1995	2007
Ludność w wieku przedprodukcyjnym		541	388	553	390	1094	778
Ludność w wieku produkcyjnym		1319	1294	1139	1181	2458	2475
Ludność w wieku poprodukcyjnym		226	184	562	455	788	639

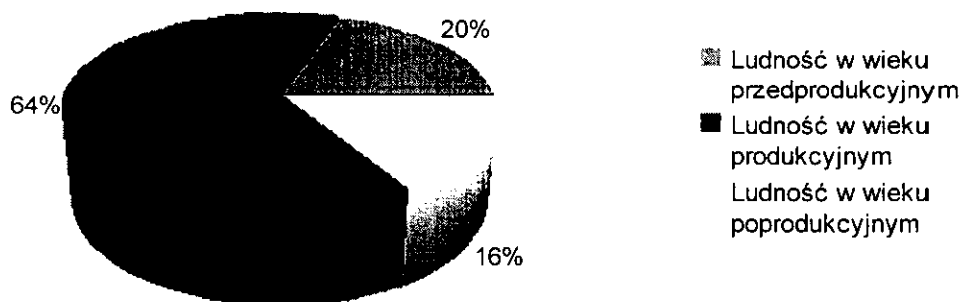
Źródło: GUS

W gminie Nowe Ostrowy widoczne jest **zmniejszenie się ilości osób w wieku przedprodukcyjnym (0-17 lat)**, które w przyszłości może doprowadzić przekształceń struktur organizacyjnych szkół w gminie. Z przedstawionych danych znajdujących się w powyższej tabeli wynika, że w gminie od 1995 roku liczba dzieci i młodzieży zmniejszyła się o 316 osób. Zbyt mała liczba osób młodych to poważne problemy dla rozwoju gminy, które ujawnią się ze zdwojoną siłą za kilkanaście lat, kiedy okaże się, że nie ma kto wziąć na siebie odpowiedzialność za rozwój gminy. Brak potencjału to degradacja społeczna i gospodarcza gminy.

Spadek **liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym** posiada również pozytywne aspekty, które dają możliwość wykorzystania istniejącej infrastruktury i bazy dydaktycznej prowadząc do rozwoju bogatej oferty edukacyjnej zarówno dla dzieci, które wymagają dodatkowej pomocy w nauce i chcą rozwijać swoje umiejętności, jak również dla dorosłych, którzy stoją obecnie przed koniecznością udoskonalania swoich umiejętności poprzez kształcenie ustawiczne i szkolenia. Sytuacja taka może stać się szansą dla systemu edukacji, gdyż łatwiej będzie podołać obowiązkowi kształcenia i opieki nad dziećmi przy mniejszej populacji.

Osoby w wieku produkcyjnym to grupa ludności, której liczebność w skali kraju wzrosła od 1990 roku o około 1,8 mln. W gminie Nowe Ostrowy widoczny jest również minimalny wzrost ilości osób w tej kategorii. Z tabeli wynika, że liczba tych osób w 2007 roku w porównaniu do 1995 roku wzrosła o 17 i wynosi 2475 osób, co stanowi 63,6 % mieszkańców.

Wykres 5. Liczba ludności z punktu widzenia rynku pracy i struktury wieku w Gminie Nowe Ostrowy.

Źródło: GUS

Bardzo ważnym zjawiskiem, które stawia wyzwania w zakresie polityki społecznej, jest również **wzrost przeciętnej długości życia** – do 78,9 dla kobiet i 70,5 dla mężczyzn. To generalnie korzystne zjawisko będzie miało niewątpliwy wpływ na wydatki społeczne. Stawia ono nowe wyzwania dla obszarów polityki społecznej, które powinny z większą troską zająć się problemem społecznego funkcjonowania seniorów.

Liczba osób w wieku poprodukcyjnym w porównaniu z początkiem lat 90-tych w skali całego kraju wzrosła prawie o milion. Natomiast w gminie Nowe Ostrowy w 2007 roku w porównaniu do 1995 roku odnotowano spadek ilości osób w tej grupie wiekowej aż o 149 osób. Jednak wg danych Głównego Urzędu Statystycznego liczba osób w wieku poprodukcyjnym będzie przyrastać już w latach 2007- 2013. Przyrost ten będzie powodował silną presję na system emerytalny (zapewnienie emerytur dla coraz liczniejszej populacji osób, które zakończyły aktywność zawodową) oraz na system opieki zdrowotnej (zapewnienie specjalistycznej opieki ludziom w podeszłym wieku przez geriatrów, gerontologów oraz poprzez rozwój usług opiekuńczych). Dlatego też jeden z obszarów zainteresowań gminy powinien dotyczyć **wspierania aktywnej starości** i wspomagania w tym zakresie Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej.

Do najważniejszych problemów ludzi starszych w Gminie Nowe Ostrowy można zaliczyć samotność, chorobę, inwalidztwo, życie w ubóstwie, poczucie nieprzydatności. Wszystkie te problemy wskazują na marginalizację osób starszych jako zbiorowości, czego przykładem może być stopniowe eliminowanie ich z aktywnego życia zawodowego i społecznego w momencie przekraczania przez nie granicy wieku emerytalnego.

Osoby starsze boją się nie tylko chorób i niepełnosprawności, ale także osamotnienia i nietolerancji. Starość jest okresem trudnym, człowiek musi zostać do niej odpowiednio przygotowany. Na to, jak jest ten okres przeżywany, mają wpływ różne czynniki zarówno indywidualne, w tym genetyczne, jak i społeczne. Ludzie starsi stają się coraz mniej sprawni, coraz więcej chorują. Powszechne przygotowanie się do starości stanowi nowe wyzwanie dla pomocy społecznej. Zasadnicze znaczenie w procesie edukacji dla dobrego przeżywania starości ma

motywowanie ludzi do aktywności: tak fizycznej, jak i intelektualnej. W Polsce mamy do czynienia z paradoksalną sytuacją dotyczącą postrzegania roli państwa wobec starszej populacji. Z jednej strony badania opinii sytuują instytucje rządowe jako absolutnie odpowiedzialne za sytuację osób starszych, a z drugiej osoby starsze najczęściej żyją w rodzinach swych dzieci i od nich uzyskują pomoc. Podobna sytuacja występuje w gminie Nowe Ostrowy.

Ważnym problemem, na który należy zwrócić uwagę w Aktualizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie, to **migracja ludności** w poszukiwaniu pracy poza miejscem zamieszkania, zarówno w kraju jak i za granicą. W gminie Nowe Ostrowy wskaźniki migracji kształtują się dosyć pesymistycznie.

Tabela 3. Saldo migracji w ruchu wewnętrznym w gminach powiatu kutnowskiego.

Jednostka terytorialna	saldo migracji												
	w ruchu wewnętrznym												
	ogółem												
	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Kutno - miasto	-141	-56	-10	12	35	-65	-82	-118	-120	-265	-205	-153	-149
Bedlno	-41	-56	-30	38	-19	41	8	-12	20	-14	2	-44	27
Dąbrowice	-21	-18	-13	-8	4	-22	1	-7	-11	4	-15	-14	-5
Krośniewice - miasto	80	40	22	27	5	-15	-13	21	-45	-1	-26	-2	-5
Krośniewice - obszar wiejski	-69	-52	-15	-31	-19	-12	11	3	-14	-3	-6	-11	-38
Krzyżanów	-22	-38	-43	-18	-34	-61	-26	3	-37	-10	-23	-20	-33
Kutno - obszar wiejski	89	-24	0	-33	-73	59	23	19	6	30	18	31	40
Łanięta	-29	-26	-13	2	5	-14	6	-9	-3	0	-2	5	-69
Oporów	-28	-17	-30	-12	-28	-1	-7	6	-22	-30	-39	3	-14
Strzelce	-71	-26	-34	-14	-22	-41	8	-37	-22	10	-25	-8	-21
Żychlin - miasto	75	-5	-4	-11	-35	-52	-22	-60	-49	-29	-45	-62	-34
Żychlin - obszar wiejski	-37	-7	-14	-28	20	1	-21	1	-1	14	-12	-5	-31

Źródło: GUS

Ujemne saldo migracji jest widoczne prawie we wszystkich gminach powiatu kutnowskiego. Wyjątek stanowi jedynie obszar wiejski Kutna. Powyższa tabela ukazuje, jakim zagrożeniem dla gminy Nowe Ostrowy jest odpływ mieszkańców. Ujemny przyrost naturalny, a także ujemne saldo migracji z terenu gminy Nowe Ostrowy, ma istotny wpływ na liczbę ludności. **Generalnie można przyjąć, iż gmina jest terenem stałego odpływu ludności.** Ponieważ osoby migrujące to przede wszystkim ludzie młodzi, lepiej wykształceni - dalsze narastanie tego zjawiska, przy systematycznie malejącym przyroście naturalnym spowoduje, iż będzie następował coraz szybszy wzrost odsetek osób w wieku poprodukcyjnym i zacznie się zmniejszać liczba osób w wieku przed- i produkcyjnym.

2.4. Prognoza rozwoju społecznego gminy Nowe Ostrowy do roku 2030.

Tendencje demograficzne obserwowane już od kilku lat w kraju mają swoje odzwierciedlenie również w skali poszczególnych województw, powiatów i gmin. Prognoza społeczna dla gminy Nowe Ostrowy jest więc ściśle uzależniona od tendencji ogólnopolskich i wojewódzkich.

Według prognozy ludność Polski w latach 2005-2030 zmniejszy się z 38123,3 tys. do 35693,0 tys. osób, a więc o 2430,3 tys., tj. o 6,4%. Poniższa tabela przedstawia zmiany liczby ludności województwa łódzkiego w poszczególnych etapach prognozy.

Tabela 4. Zmiany liczby ludności w województwie łódzkim

Województwo łódzkie	2002	2005	2010	2015	2020	2025	2030
Ogółem	2607,4	2577,6	2527,8	2478,5	2424,8	2360,6	2281,8
Mężczyźni	1243,8	1228,0	1203,9	1181,9	1159,2	1130,7	1093,8
Kobiety	1363,5	1349,6	1323,9	1296,6	1265,6	1229,9	1188,0

Źródło: GUS

Tabela 5. Zmiany demograficzne na przełomie lat 2002 - 2030.

Rok	Powiat kutnowski		
	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
2002	107135	51621	55514
2003	106427	51291	55136
2004	105793	50923	54870
2005	105176	50573	54603
2006	104675	50334	54341
2007	104140	50033	54107
2008	103589	49794	53795
2009	103026	49502	53524
2010	102491	49266	53225
2011	102018	49019	52999
2012	101546	48815	52731
2013	101018	48589	52429
2014	100570	48374	52196
2015	100092	48115	51977
2016	99657	47960	51697
2017	99227	47774	51453
2018	98720	47561	51159
2019	98210	47367	50843
2020	97717	47141	50576
2021	97264	46954	50310
2022	96737	46722	50015
2023	96219	46476	49743
2024	95620	46202	49418
2025	94968	45892	49076
2026	94408	45635	48773
2027	93775	45324	48451
2028	93122	45020	48102
2029	92422	44687	47735
2030	91708	44345	47363

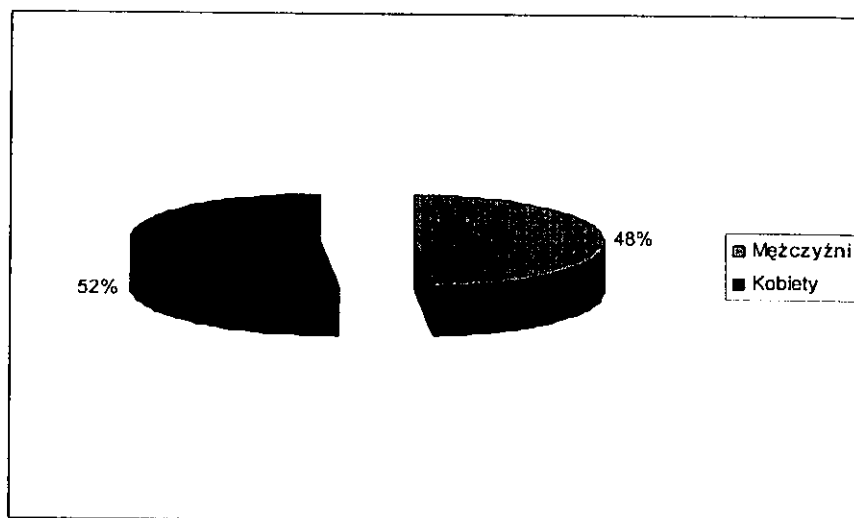
Źródło: GUS

W całym okresie objętym prognozą przewiduje się nieustanny spadek liczby mieszkańców województwa łódzkiego. Do roku 2015 bezwzględne i względne rozmiary ubytku w kolejnych pięcioleciach będą niemal niezmiennie w związku z przewidywanym zahamowaniem spadku urodzeń i stabilizacją ujemnego przyrostu naturalnego. W następnych podokresach wraz z rosnącym ubytkiem naturalnym, przewiduje się wzrost rozmiarów i natężenia ubytku rzeczywistego ludności.

W latach 2005-2030 liczba ludności województwa zmniejszy się o 295,8 tys. osób, tj. o 1,5%. W miastach województwa łódzkiego zmniejszy się z 1669,8 tys. do

1398,1 tys., a więc o 271,7 tys., tj. o 16,3%. **Natomiast na terenach wiejskich województwa łódzkiego przewiduje się stały lecz niewielki ubytek zaludnienia.** W latach 2005-2030 liczba ludności wiejskiej zmniejszy się z 907,8 tys. do 883,7 tys., a więc o 24,1 tys., tj. o 2,7%. Stosunkowo mniejszy ubytek liczby mieszkańców wsi sprawi, iż w latach 2005-2030 udział ludności miejskiej wśród ogółu mieszkańców województwa łódzkiego obniży się z 64,8% do 61,3%. Obserwując przemiany społeczne należy się liczyć z faktem, że w gminach oddalonych od aglomeracji i dużych miast ubytek ludności będzie większy niż w gminach położonych blisko tych ośrodków. **Tak więc w gminie Nowe Ostrowy należy się liczyć z większym ubytkiem niż średnia dla gmin wiejskich województwa łódzkiego.** Zmiany demograficzne będą się kształtowały podobnie tak w powiecie kutnowskim jak i w gminie Nowe Ostrowy. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2030 roku w powiecie kutnowskim będzie zamieszkiwało 91708 osób, w tym 44345 mężczyzn i 47363 kobiet, a stosunek liczby mężczyzn do liczby kobiet będzie się wahać w granicach 50%. Tabela przedstawia także spadek liczby ludności. W porównaniu do roku 2002 liczba ludności spadnie o 15427 osób.

Wykres 6. Stan procentowy mężczyzn i kobiet prognozowany na 2030 rok w powiecie kutnowskim

Źródło: GUS

Trwający od kilkunastu lat spadek liczby urodzeń spowoduje w prognozowanym okresie czasu istotne zmiany w strukturze wiekowej ludności. Liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym w powiecie kutnowskim będzie się zmniejszać i w 2030 roku najprawdopodobniej wyniesie 12,5 tysięcy. W całym prognozowanym okresie spadek ten wyniesie -37,8%.

W ciągu pierwszych 10 lat prognozowanego okresu nastąpi przyrost ludności w wieku produkcyjnym, natomiast od roku 2010 zapoczątkowany będzie okres zmniejszania się liczby ludności aktywnej zawodowo. W roku 2030 liczba ta będzie mniejsza o 15,8 tys. w porównaniu z rokiem 2005.

Zmniejszanie się liczby osób w wieku produkcyjnym spowodowane będzie starzeniem się ludności w tej grupie, która tym samym zwiększy populację osób w wieku poprodukcyjnym. Ludność w wieku poprodukcyjnym w 2030 roku wzrośnie o 9,9 w porównaniu z 2005 rokiem. Można stwierdzić, że na skutek malejącej liczby urodzeń, przy jednoczesnym wydłużaniu się średniego okresu trwania życia ludzkiego, proces starzenia się społeczeństwa polskiego będzie pogłębiał się we wszystkich powiatach i gminach województwa łódzkiego.

Należy przyjąć, iż w gminie Nowe Ostrowy zmiany ludności będą kształtowały się analogicznie jak w powiecie kutnowskim.

Tabela 6. Prognoza ludności w ekonomicznych grupach wieku w powiatach województwa łódzkiego.

Powiaty	Ludność w wieku przedprodukcyjnym		Ludność w wieku produkcyjnym		Ludność w wieku poprodukcyjnym		Przyrost (+) lub ubytki (-) w latach 2005 - 2030		
	2005	2030	2005	2030	2005	2030	Ludność w wieku przedprodukcyjnym	Ludność w wieku poprodukcyjnym	
	w tysiącach						(%)		
Brzeziński	6,1	3,9	19,3	16,4	5,1	7,9	-36,1	-15	+ 54,9
Bełchatowski	24,3	16,8	75,2	65,6	13,2	30,6	-30,9	-12,8	+ 131,8
Kutnowski	20,1	12,5	67,2	51,4	17,9	27,8	-37,8	-23,5	+ 55,3
Łaski	10,6	7	31,9	27,5	8,3	12,7	-34	-13,8	+ 53,0
Łęczycki	11	7	32,6	26,6	10	12,5	-36,4	-18,4	+ 25,0
Łowicki	17,1	11,5	51,2	42,8	14,3	19,9	-32,7	-16,4	+ 39,2
Łódzki Wschodni	12,6	9,6	41	39,7	9,9	18,3	-23,8	-3,2	+ 84,8
Opoczyński	18,5	13	47,7	44,1	12,9	18,7	-29,7	-7,5	+ 45,0
Pabianicki	20,9	13,6	77,1	62,1	21,1	32,3	-34,9	-19,5	+ 53,1
Pajęczański	11,8	7,9	32,5	29,2	9,5	12,9	-33,1	-10,2	+ 35,8
Piotrkowski	20,4	13,9	53,8	50,6	15,5	21	-31,9	-5,9	+ 35,5
Poddębicki	8,6	5,7	25,9	22	7,8	10,5	-33,7	-15,1	+ 34,6
Radomszczański	25,3	17,5	73,4	64,6	20,5	29,3	-30,8	-12	+ 42,9
Rawski	10,9	7,5	30,7	25,8	7,9	11,8	-31,2	-16	+ 49,4
Sieradzki	27,1	18,1	75,1	65,9	19,5	30,4	-33,2	-12,3	+ 55,9
Skiernewicki	8,4	5,8	22,1	20,2	7,3	8,5	-30,1	-8,6	+ 16,4
Tomaszowski	24,5	16	76,2	62,6	20,2	29,6	-34,7	17,8	+ 46,5
Wieluński	17,1	11,8	48,2	42,9	13,1	19,5	-31	-11	+ 48,9
Wieruszowski	9,7	7,2	26,3	25	6,5	10,1	-25,8	-4,9	+ 55,4
Zduńskowolski	14,2	9,4	43,4	37,2	10,3	17,4	-33,8	-14,3	+ 68,9
Zgierski	29,7	19,9	103,2	85,7	26,3	42,7	-33	-17	+ 62,4

Źródło: GUS

Tabela 7. Zmiany w strukturze ludności według ekonomicznych grup wieku w powiatach.

Powiaty	Ludność w wieku przedprodukcyjny		Ludność w wieku produkcyjnym		Ludność w wieku poprodukcyjnym	
	2005	2030	2005	2030	2005	2030
w (%)						
Brzeziński	20	13,8	63,3	58,2	16,7	28
Bełchatowski	21,6	14,9	66,7	58	11,7	27,1
Kutnowski	19,1	13,6	63,9	56,1	17	30,3
Łaski	20,9	14,8	62,8	58,3	16,3	26,9
Łęczycki	20,5	15,2	60,8	57,7	18,7	27,1
Łowicki	20,7	15,5	62	57,7	17,3	26,8
Łódzki Wschodni	19,8	14,2	64,6	58,7	15,6	27,1
Opatowski	23,4	17,1	60,3	58,2	16,3	24,7
Pabianicki	17,6	12,6	64,7	57,5	17,7	29,9
Pajęczański	21,9	15,8	60,4	58,4	17,7	25,8
Piotrkowski	22,7	16,3	60	59,2	17,3	24,5
Poddębicki	20,3	14,9	61,2	57,6	18,5	27,5
Radomszczański	21,2	15,7	61,6	58	17,2	26,3
Rawski	22	16,6	62	57,2	16	26,2
Sieradzki	22,3	15,8	61,7	57,6	16	26,6
Skierniewicki	22,2	16,8	58,5	58,6	19,3	24,6
Tomaszowski	20,3	14,8	63	57,9	16,7	27,3
Wieluński	21,8	15,9	61,5	57,8	16,7	26,3
Wieruszowski	22,8	17	61,9	59,1	15,3	23,9
Zduńskowolski	20,9	14,7	63,9	58,1	15,2	27,2
Zgierski	18,7	13,4	64,8	57,8	16,5	28,8

Źródło: GUS

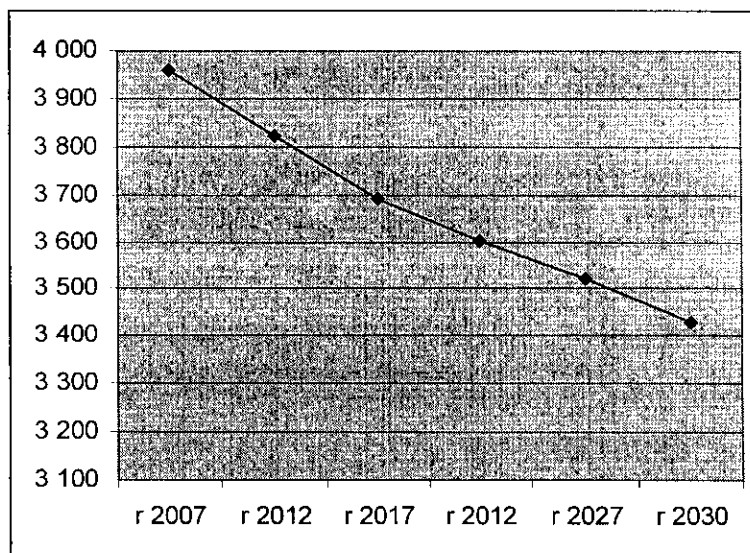
Znacznym zmianom w gminie Nowe Ostrowy ulegnie również ruch naturalny. Obecnie w gminie obserwuje się spadek przyrostu naturalnego, który w 2005 roku spadł do wartości -35 osób. Natomiast przypuszcza się, że w kolejnych latach przyrost naturalny ulegnie zmniejszeniu i w latach 2026 - 2030 będzie wynosił około - 36 osób.

Tabela 8. Prognoza przyrostu naturalnego w gminie Nowe Ostrowy.

Lata	Wartości
1996-2000	-3
2001-2005	-6
2006-2010	-10
2011-2015	-26
2016-2020	-27
2021-2025	-28
2026-2030	-29

Opracowanie: Dział Badań i Analiz firmy BAJOR CONSULTING

Wykres 7. Prognoza ilości ludności w Gminie Nowe Ostrowy w latach 2007-2030

Opracowanie: Dział Badań i Analiz firmy BAJOR CONSULTING

Dane powyżej ukazują, iż liczba ludności w Gminie Nowe Ostrowy będzie się obniżać. Coraz więcej ludzi migruje do większych miast regionu lub do pracy za granicą, gdzie perspektywy na życie są lepsze. Wszystko łączy się z ujemnym przyrostem naturalnym. Alarmujący jest odpływ ludzi wykształconych, którzy stanowią o sile lokalnej gospodarki.

3. Diagnoza problemów społecznych występujących w gminie Nowe Ostrowy

Diagnoza sytuacji gminy Nowe Ostrowy jest najważniejszą częścią Strategii. To dzięki diagnozie wiemy, jakie obszary uznać za problemowe i na które zwrócić szczególną uwagę podczas formułowania polityki społecznej gminy. Diagnoza zawarta w niniejszej Strategii obejmuje znacznie szerszy obszar problemowy, niż polityka społeczna. Autorzy, kierując się dorobkiem naukowym i doświadczeniem uznali, iż na politykę społeczną oddziałują wszystkie elementy rozwoju gminy. Dlatego też położenie geostrategiczne, gospodarka i inne problemy również ujęte zostały w niniejszej diagnozie.

3.1. Poziom zamożności społeczeństwa gminy

Obecnie w kraju obserwuje się stały trend ubożenia pewnych części populacji, mimo ogólnego wzrostu poziomu dochodów i wydatków. Corocznie coraz większy odsetek ludności znajduje się poniżej granic ubóstwa (opartych tak na miarach absolutnych, jak i relatywnych). Wynika z tego, że coraz więcej rodzin nie jest w stanie zaspokoić swoich potrzeb oraz, że zwiększa się stopień zróżnicowania dochodowego w społeczeństwie. Tendencja ta szczególnie widoczna jest na terenach typowo rolniczych.

Analiza podstawowych wskaźników ekonomicznych wskazuje, że ludność gminy Nowe Ostrowy żyje na niezbyt zadowalającym poziomie. Na stopień zamożności mieszkańców wpływa wiele czynników, w tym m.in.: poziom przeciętnych miesięcznych wynagrodzeń, który w 2007 roku wyniósł w województwie łódzkim w powiecie kutnowskim 2356,15 zł. (Źródło: GUS) O niskim stopniu zamożności mieszkańców gminy Nowe Ostrowy świadczy również w znacznym stopniu wysoka stopa bezrobocia, która stale wzrasta, a także znaczna liczba osób pobierających świadczenia pomocy społecznej.

Wysokie bezrobocie obejmuje obecnie około 28,6% mieszkańców w wieku produkcyjnym. Świadczy to o stagnacji w działalności gospodarczej. Najliczniejszą grupę zarejestrowanych bezrobotnych stanowią osoby posiadające wykształcenie

podstawowe, niepełne podstawowe oraz zasadnicze zawodowe. Liczba ofert pracy zgłaszanych przez przedsiębiorców prowadzących działalność rolniczą jest bardzo niska, co jeszcze bardziej pogłębia stan bezrobocia.

Również całkowita **stagnacja w budownictwie mieszkaniowym** nie sprzyja poprawie warunków życia mieszkańców. Ilość mieszkań przy obecnej liczbie mieszkańców w zasadzie zaspakaja potrzeby w tym zakresie. Gorzej wygląda natomiast struktura wielkości tych mieszkań i standardzie mieszkań. Są to mieszkania o małej powierzchni użytkowej i niskim standardzie. Mieszkania komunalne stanowią jedynie 4,7% ogólnych zasobów. Budownictwo wielorodzinne koncentruje się głównie w sołectwie Ostrowy.

3.2. Rynek pracy

Rynek pracy jest bardzo ważny, gdyż pełni dwie zasadnicze funkcje w gospodarce. Dla ludzi występujących z podażą pracy stwarza on możliwość otrzymania dochodów, a dla firm zgłaszających popyt na pracę jest on źródłem tego podstawowego czynnika wytwórczego. Płace otrzymywane ze sprzedaży pracy stanowią źródło utrzymania dla ogromnej większości ludzi. Inne dochody, jak na przykład renty dla właścicieli ziemi czy odsetki dla właścicieli kapitału, odgrywają znacznie mniejszą rolę. Nie ma jednego rynku pracy, lecz jest ich tyle, ile zawodów czy rodzajów wykonywanych prac.

Rynek pracy tworzony jest przez następujące podstawowe elementy:

- ↳ zasoby kapitału ludzkiego i jego wykorzystanie,
- ↳ podział pracowników wg pracujących w poszczególnych sektorach gospodarki narodowej,
- ↳ wielkość i struktura bezrobocia.

Jednym z najważniejszych czynników wpływających na rynek pracy jest poziom zatrudnienia.

Tabela 9. Liczba osób pracujących w gminie Nowe Ostrowy.

Liczba osób pracujących	ogółem		mężczyźni		kobiety	
	1995	2007	1995	2007	1995	2007
	493	155	322	50	171	105

Źródło: GUS

W 1995 roku zatrudnienie w Gminie Nowe Ostrowy kształtowało się na o wiele wyższym poziomie niż obecnie. Łączna liczba osób pracujących w gminie wynosiła 493 osób. Natomiast do roku 2007 wskaźnik ludności pracującej spadł aż o 338 osób.

Na terenie gminy Nowe Ostrowy jedynym dużym podmiotem gospodarczym była Cukrownia „Ostrowy”. Na potrzeby cukrowni półtora tysiąca plantatorów z piętnastu sąsiednich gmin uprawiało buraki na areale ponad 4 tysięcy ha. Zakład zatrudniał na stałe ponad sto pięćdziesiąt osób, a w trakcie kampanii cukrowniczej - dodatkowo dwustu dwudziestu pracowników sezonowych. Wpływy z tego zakładu stanowiły 35% dochodów własnych gminy i 17% całkowitych dochodów. Na czas obecny Cukrownia zaprzestała działalności, co wiąże się z ogromną redukcją zatrudnienia na terenie gminy. Odchodzący pracownicy otrzymali odprawy, które jednak nie zapewniają stałej poprawy ich sytuacji finansowej, gdyż najczęściej są po prostu konsumowane.

Podstawowym problemem lokalnego rynku pracy jest poziom wykształcenia społeczeństwa oraz niedostosowanie kwalifikacji zawodowych do potrzeb lokalnego pracodawcy.

Tabela 10. Poziom wykształcenia w Gminie Nowe Ostrowy z 2002 roku

Wykształcenie	Liczba ludności w Gminie Nowe Ostrowy
Wyższe	87
Policealne i średnie	679
Zasadnicze zawodowe	862
Podstawowe ukończone, nieukończone i bez wykształcenia szkolnego	1684

Źródło: GUS

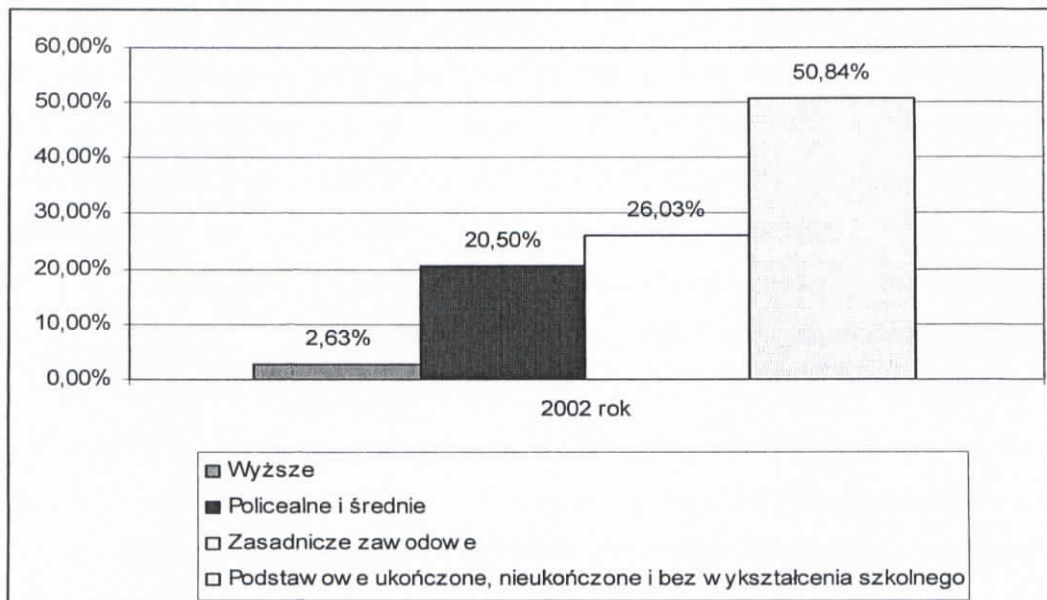
Istotnym zagadnieniem z punktu widzenia rozwoju gminy jest ocena struktury ludności w wieku 15 lat i więcej wg poziomu wykształcenia. Dokonane analizy potwierdziły fakt, że stopień wykształcenia, a co za tym idzie kwalifikacji zawodowych ludności gminy nie jest zadowalający. Niezbędne są działania zmierzające do organizacji kursów zawodowych dla osób starszych. Szkolenia muszą być połączone z pomocą psychologiczną polegającą na przełamaniu barier edukacyjnych. Szczególnie osoby starsze nie chcą zmieniać własnych kwalifikacji zawodowych, które bardzo często są już nieprzydatne na rynku pracy. Powoduje to ubóstwo i marginalizację społeczną.

W gminie Nowe Ostrowy w 2002 roku największą część ludności stanowiły osoby posiadające wykształcenie podstawowe ukończone, stanowili ok. 50,84% ogółu badanych osób. Wykształcenie zawodowe zasadnicze posiadało ok. 26,03% mieszkańców, średnie (ogólnokształcące i zawodowe) - ok. 20,50 %, natomiast wykształcenie wyższe - zaledwie 2,63 % mieszkańców.

Niepokojący jest wskaźnik wykształcenia wyższego. Można wymienić kilka czynników, które powodują iż ludzie młodzi rzadko zaczynają studia wyższe. Oto one:

- A. ubóstwo w rodzinie i brak możliwości finansowych zamieszkania w innym mieście i podjęcia studiów,
- B. oddalenie od dużych ośrodków akademickich,
- C. brak chęci do podwyższania kwalifikacji zawodowych,
- D. bierność ludzi młodych,
- E. nabieranie złych wzorców osobowych z otoczenia,
- F. brak motywacji i wiary we własne możliwości.

Wykres 8. Poziom wykształcenia w gminie Nowe Ostrowy z 2002 roku.

Źródło: GUS

Najczęściej spotykanymi barierami społecznymi wejścia na rynek pracy są:

- ♦ brak wyuczonego zawodu,
- ♦ niskie kwalifikacje,
- ♦ dezaktualizacja zawodu,
- ♦ niedopasowanie posiadanego wykształcenia i przygotowania zawodowego do potrzeb lokalnych pracodawców,
- ♦ brak gruntownego doświadczenia zawodowego wynikającego z częstej zmiany pracy i podejmowania jakichkolwiek prac dla ratowania własnej egzystencji,
- ♦ brak gotowości do reorientacji zawodowej.

Widoczny jest marazm społeczny spowodowany bardzo złą sytuacją na rynku pracy. Mieszkańcy bardzo rzadko podejmują trud nauki nowego zawodu. Innym powodem takiego stanu rzeczy jest brak środków finansowych na uczestnictwo w takich kursach. Niezbędna jest również współpraca gminy i ośrodka pomocy społecznej ze szkołami podstawowymi, gimnazjum oraz szkołami średnimi w powiecie w celu podniesienia jakości wykształcenia ludzi młodych. Bardzo często kwalifikacje nabyte w szkole średniej nie są zgodne z wymaganiami rynku pracy i zmieniają się bardzo szybko rzeczywistością.

3.3. Bezrobocie i ubóstwo

Bezrobocie jest jednym z największych zagrożeń o charakterze ekonomicznym i społecznym, jakie towarzyszą okresom dekonjunktury w gospodarce rynkowej. Wśród najbardziej groźnych skutków bezrobocia należy wymienić:

- ♦ dewastację i destabilizację rynku pracy,
- ♦ zmniejszenie wpływów budżetowych (zarówno do budżetu centralnego jak i lokalnego),
- ♦ emigrację kadr, zwłaszcza wysoko wykwalifikowanych,
- ♦ zahamowanie popytu i zubożenie rynku dóbr i usług, atrakcyjność co za tym idzie zmniejszenie obrotów atrakcyjności handlu,
- ♦ zmniejszenie atrakcyjności regionu i zniechęcenie inwestorów,
- ♦ bezrobocie godzi w rodziny i powoduje tworzenie się zjawisk patologii społecznej.

Bezrobocie jest dużym problemem wpływającym na zadowolenie mieszkańców i poziom ich życia. Od wielu lat notuje się wysoką stopę bezrobocia. W województwie łódzkim w grudniu 2007 roku stopa bezrobocia wyniosła 11,5%. Pociąga to za sobą szereg problemów natury społecznej.

Stopa bezrobocia w powiecie kutnowskim we wrześniu 2007 roku wynosiła 10,40%. Jest ona jedną z najwyższych stóp powiatu w województwie łódzkim. Natomiast w gminie Nowe Ostrowy w 2007 roku zarejestrowanych było 438 bezrobotnych. Jest to najpoważniejszy problem gminy, szczególnie w świetle utraty pracy przez dotychczasowych pracowników cukrowni. Inne grupy narażone na bezrobocie to osoby młode, nieposiadające doświadczenia zawodowego oraz byli pracownicy PGR, których rodziny są najczęstszymi odbiorcami pomocy społecznej w gminie.

Bezrobocie w gminie Nowe Ostrowy jest zjawiskiem, które dotyka szerokie kręgi społeczne. Skutki i straty, które powoduje są dotkliwe nie tylko dla samych bezrobotnych i ich rodzin, ale również dla całego społeczeństwa. Chodzi tu o niewykorzystany potencjał ludzkiej pracy, poczucie zagrożenia bezrobociem ludzi zatrudnionych, nasilenie się społecznej patologii oraz potrzebę korzystania z pomocy społecznej.

Tabela 11. Liczba osób bezrobotnych w gminie Nowe Ostrowy.

Rok	Liczba osób bezrobotnych		
	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
2003	667	311	356
2004	631	291	340
2005	523	242	281
2006	533	255	278
2007	438	188	255

Źródło: PUP Kutno

W gminie Nowe Ostrowy większość bezrobotnych to kobiety, m.in. dlatego, że należą one do grupy bardziej podatnej na bezrobocie długotrwałe. Swoją specyfikę bezrobocie kobiet zawdzięcza silnemu oddziaływaniu przesłanek natury społeczno – kulturowej, co szczególnie widoczne jest na terenach wiejskich; związanych z istnieniem zestawów ról społecznych tradycyjnie przypisywanych poszczególnym płciom. Wspomniane zestawy ról determinują sfery aktywności, w jakich określone osoby mogą się realizować bez narażania się na przejawy społecznej dezaprobaty. Patrząc z perspektywy historycznej możemy zauważyć, że ta tendencja w kierunku podziału pracy względem płci okazuje się niezmiernie trwała i – pomimo proegalitarnych działań współczesnych społeczeństw we wszystkich niemal wymiarach społecznej aktywności – nadal ma duży wpływ na dystrybucję zatrudnienia.

Charakter bezrobocia w gminie Nowe Ostrowy jest następującego rodzaju:

- ♦ bezrobocie byłych pracowników PGR oraz Cukrowni „Ostrowy”,
- ♦ bezrobocie ukryte będące efektem nadmiaru „rąk do pracy” w gospodarstwach indywidualnych,
- ♦ bezrobocie „zbędnych na wsi”, osób, które utraciły pracę w pozarolniczych działach gospodarki i powróciły na wieś,
- ♦ duży spadek popytu na siłę roboczą,
- ♦ zwiększenie wymagań pracodawców dotyczących kwalifikacji

zawodowych pracowników,

- likwidacja zakładów pracy w miastach w gminie, które zatrudniały dużą liczbę osób z terenu gminy,
- niewystarczającą dynamikę rynku pracy w procesie tworzenia nowych miejsc pracy.

Szczególnie niepokojący jest wysoki udział osób bez prawa do zasiłku w ogólnej liczbie bezrobotnych. Wskazuje to istnienie w gminie grupy osób pozostających trwale bez pracy. Wobec powyższego osobom tym należy poświęcić szczególną uwagę, gdyż wraz z wydłużaniem się okresu pozostawania bez pracy, maleją szanse powrotu na rynek pracy. Ważnym zagadnieniem jest możliwość zdobycia zatrudnienia przez absolwentów.

Stwierdza się jednocześnie, iż najwięcej bezrobotnych zamieszkuje obszary o największym rozdrobnieniu gospodarstw rolnych, a więc potencjalnie o najmniejszej dochodowości. Słabość ekonomiczna gospodarstw rolnych i brak perspektyw rozwoju, a także brak nowych miejsc pracy pogłębiają trudną sytuację na lokalnym rynku pracy. Charakterystycznym dla gminy jest, iż udział bezrobotnych o wykształceniu zasadniczym zawodowym i podstawowym w ogólnej liczbie bezrobotnych jest najwyższy. Szczególnie zbiorowość byłych pracowników PGR charakteryzuje się brakiem wykształcenia pozostającym na poziomie szkoły podstawowej.

Walka z bezrobociem jest trudnym i długotrwałym przedsięwzięciem, które wymaga współdziałania wielu instytucji firm i organizacji. W tym miejscu należy się uwaga, iż poprzez pojęcie walki z bezrobociem rozumiemy tworzenie nowych miejsc pracy, profilaktykę w miejscach zagrożonych bezrobociem oraz zapobieganie patologiom społecznym, jakie towarzyszą zjawisku utraty pracy. Jakichkolwiek. Wśród podmiotów niezbędnych do uruchomienia skutecznego programu zwalczania bezrobocia na pierwszy plan wysuwają się ośrodki władzy (centralnej, lokalnej i samorządowej) oraz organizacje pozarządowe. Wynika to zarówno z podziału kompetencji i rozdziału funduszy budżetowych (różnych budżetów) jak i perspektyw współpracy z instytucjami Unii Europejskiej.

Szeroka definicja określa ubóstwo jako złożone zjawisko społeczne, powodowane czynnikami społeczno-ekonomicznymi, w którego zakres wchodzi zwłaszcza problem bezrobocia, rodzin wielodzietnych i niepełnych, rodzin żyjących z osobą niepełnosprawną lub długotrwale chorą oraz problem bezdomności. Ubóstwo stwarza problemy w uzyskaniu i utrzymaniu mieszkania. Zmniejsza ono dostęp do oświaty. Rodzice ubodzy nie mają środków potrzebnych na pokrycie kosztów posyłania dzieci do szkoły: zakupu podręczników i innych pomocy szkolnych, kosztów dojazdu do szkoły, jeśli miejsce zamieszkania jest oddalone od szkoły, kosztów ubrania, którego zakup nie byłby niezbędny, gdyby nie uczęszczanie do szkoły.

Ubóstwo ogranicza także dostęp do świadczeń zdrowotnych. Ludziom ubogim trudno jest dojechać do lekarza, jeżeli ośrodek zdrowia jest znacznie oddalony od miejsca zamieszkania. Wyklucza również możliwość korzystania z dóbr kultury. Stąd też zjawisko funkcjonalnego albo wtórnego analfabetyzmu, pojawiające się masowo w ubogich środowiskach. Jednym z najważniejszych skutków zwiększającego się ubóstwa jest wzrost przestępczości oraz marginalizacja społeczeństwa poprzez alkoholizm oraz narkomanię.

Ubóstwo w gminie Nowe Ostrowy związane jest przede wszystkim z długotrwałym bezrobociem, niskim poziomem wykształcenia, typem rodziny (wielodzietność), miejscem zamieszkania (tereny popegeerowskie) i niskimi dochodami gospodarstw domowych.

Wśród głównych przyczyn trudnej sytuacji życiowej stanowiących powód zgłaszania się po pomoc do GOPS należy wymienić właśnie ubóstwo. GOPS prowadzi szereg działań pomocowych na rzecz rodzin znajdujących się w obszarze ubóstwa, m.in. zapewnia środki finansowe niezbędne do przetrwania, oferuje pomoc w postaci pracy socjalnej.

Najważniejszym wyzwaniem dla polityki lokalnej powinny być działania ukierunkowane na aktywizację zawodową osób długotrwale pozostających bez pracy, przeciwdziałanie nierównościom społecznym oraz poszukiwanie skutecznych form łagodzenia skutków ubóstwa.

3.4. Niepełnosprawność

Osoby niepełnosprawne stanowią na świecie bardzo liczną społeczność. W jej skład wchodzi ponad 500 mln ludzi, z czego 2/3 żyje w krajach rozwijających się. Według spisu ludności z roku 2002, liczba osób niepełnosprawnych w Polsce wynosiła 5456,7 tys., co stanowiło 14,3% ogółu ludności kraju. Prognoza GUS przewiduje, że w 2010 roku liczba ta wzrośnie do 6 mln.

Przyspieszony wzrost liczby osób niepełnosprawnych wyznacza coraz większą rangę temu zjawisku wśród innych problemów społecznych. Dynamika niepełnosprawności związana jest nie tylko z tradycyjnymi jej przyczynami, lecz także z nowymi zjawiskami, które wynikają ze zmian społeczno-gospodarczych zachodzących od 1989 roku.

Niepełnosprawność jest jednym z poważniejszych zjawisk i problemów współczesnego świata. Znaczenie tych problemów wynika z rozmiarów i powszechności występowania niepełnosprawności w populacji, a także z konsekwencji, jakie wywołuje w sensie indywidualnym i społecznym.

Niepełnosprawność w swej istocie jest zjawiskiem o komponentach medycznych i społecznych. Powodowana chorobami czy dysfunkcjami fizycznymi, ma przede wszystkim wymierne konsekwencje funkcjonalne i społeczne. Zjawisko niepełnosprawności określane i mierzone jest w różny sposób:

- ♦ w oparciu o zmienne kliniczne, (etiologia, lokalizacja, zakres uszkodzeń),
- ♦ na podstawie możliwości codziennego funkcjonowania, (samoobsługa, poruszanie się),
- ♦ na podstawie zdolności do pełnienia podstawowych ról społecznych, adekwatnych do wieku danej osoby.

Głównym celem polityki społecznej wobec niepełnosprawności na terenie gminy Nowe Ostrowy powinno być zatem podjęcie działań we wszystkich ważnych sferach życia: zatrudnieniu, edukacji, zabezpieczeniu socjalnym, mieszkalnictwie, dostępie do dóbr i usług, poprzez np. likwidację wszelkiego rodzaju barier (architektonicznych, komunikacyjnych, psychologicznych), tworzenie różnych form samopomocy w rozwiązywaniu problemów życia codziennego umożliwiającą pełną integrację społeczną i przeciwdziałających marginalizacji społecznej.

3.5. Grupy objęte szczególnym wsparciem

Bardzo poważnym problemem mieszkańców gminy Nowe Ostrowy jest wysokie bezrobocie. Problem ten w ogromnej mierze rzutuje na życie młodego pokolenia gminy. Dlatego też młodzież jest grupą wymagającą szczególnego wsparcia.

Młodzież, a także dzieci, mają szansę na najefektywniejsze wykorzystanie wsparcia publicznego (szansę na uzyskanie największej sumy korzyści społeczno-gospodarczych z każdej wydanej ze środków publicznych złotówki). To młodzież ma szansę ożywić gminę, a zaniechanie wspierania tej grupy to największe zagrożenie. Istnieje obawa ograniczenia szans życiowych młodzieży z tego obszaru przez zbieg dwóch czynników: ubóstwa i gorszego dostępu do edukacji. Niepokojący jest też brak chęci do zdobywania lepszego wykształcenia. Widoczne jest wyludnianie się gminy. Najczęściej miasto opuszczają ludzie młodzi, wykształceni. Pozostają ludzie starsi, którzy już nie podźwigną wyzwań cywilizacyjnych. Dla osób starszych także należy stworzyć warunki do godnego życia.

Gmina winna stworzyć odpowiednie warunki do rozwoju dzieci i młodzieży. Głównie dotyczy to dzieci z rodzin ubogich i patologicznych. Sensowne działania w obszarze edukacji pozaszkolnej, wprowadzania na teren gminy różnego rodzaju organizacji, placówek i instytucji działających na rzecz młodzieży, wreszcie – przygotowanie dla samej młodzieży przestrzeni do samorealizacji, to zadania publiczne możliwe do realizacji w ramach procesów odnowy wsi.

Drugą grupą, która wymaga wsparcia, są **rodziny byłych pracowników PGR i cukrowni „Ostrowy”**, najbardziej dotkniętych problemem bezrobocia w gminie. Są to ludzie, u których często występuje brak aktywności w poszukiwaniu pracy, brak wykazania własnej inicjatywy.

Grupami wymagającymi wsparcia ze względów oczywistych są też osoby starsze, chore i niepełnosprawne, zamieszkujące na terenie gminy Nowe Ostrowy.

Ważna jest skala poczynań lokalnych, zależnych w wielkiej mierze od inicjatywy samorządu terytorialnego oraz lokalnych i ponadlokalnych organizacji pozarządowych.

3.6. Działalność Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowych Ostrowach jest jednostką organizacyjną gminy powołaną do realizacji zadań własnych i zleconych gminie z zakresu pomocy społecznej. Realizuje on zadania wynikające z ustawy o pomocy społecznej, o świadczeniach rodzinnych i pielęgnacyjnych, zaliczce alimentacyjnej, a także dodatki mieszkaniowe i stypendia szkolne.

Realizacja powyższych zadań w latach 2003 – 2007 i za pierwszych 6 miesięcy 2008r. przedstawiała tabela 12.

Tabela 12. Budżet na świadczenia z pomocy społecznej w gminie Nowe Ostrowy.

Rok	Kwota świadczeń na zadania pomocy społecznej	Liczba świadczeniobiorców
2003	266.923,00 PLN	525 osób
2004	232.722,00 PLN	508 osób
2005	258.492,00 PLN	426 osób
2006	346.627,00 PLN	387 osób
2007	333.640,00 PLN	290 osób
2008	180.699,00 PLN	260 osób

Źródło: dane z GOPS

Analizując powyższą tabelę stwierdzić należy, że liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej systematycznie maleje, jednak kwoty świadczeń wzrastają. Obserwowane jest również zjawisko długotrwałego korzystania z pomocy społecznej określonej grupy osób w pewnym sensie uzależnionych od tych świadczeń.

Dochodzi niestety do powielania przez nowe pokolenie stylu życia rodziców opartego na prezentowaniu postawy roszczeniowej w stosunku do instytucji państwa udzielających pomocy finansowej. Osoby długotrwale pozostające bez zatrudnienia tracą motywację do aktywnego poszukiwania stałej pracy, również w obawie utraty możliwości korzystania ze wsparcia przez ośrodek pomocy.

Tabela 13. Przyczyny korzystania osób ze świadczeń z pomocy społecznej w gminie Nowe Ostrowy.

Główne powody przyznania pomocy	Rok 2003	Rok 2004	Rok 2005	Rok 2006	Rok 2007	Rok 2008
<i>Bezrobocie</i>	210	185	180	123	110	28
<i>Ubóstwo</i>	120	195	240	150	75	102
<i>Potrzeba ochrony macierzyństwa</i>	14	13	21	27	43	65
<i>Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz prowadzenia gospodarstwa domowego</i>	70	41	68	68	48	38
<i>Niepełnosprawność</i>	74	48	69	28	22	26
<i>Długotrwała choroba</i>	12	19	25	40	24	78
<i>Bezdomność</i>	1	1	1	-	-	-

Źródło: dane z GOPS

Ze względu na zmiany demograficzne społeczności gminy Nowe Ostrowy, wzrastające z roku na rok koszty utrzymania gospodarstw domowych, wzrost liczby osób przewlekle chorych i trudności wychowawcze dzieci i młodzieży – zmianie ulegają również powody dla których osoby bądź rodziny ubiegają się o świadczenia z pomocy społecznej.

Stwierdzić należy w tym miejscu, że wzrastał będzie odsetek osób starszych, niepełnosprawnych i długotrwale chorych, co również wpłynie na strukturę działań pomocowych GOPS.

Większość problemów rodzin stanowiąc będą trudności w prawidłowym prowadzeniu gospodarstwa domowego, wypełnianiu ról społecznych i wychowywaniu dzieci. Powodem takiej sytuacji jest wzrost patologii społecznych występujących w całym kraju i brak spójnego programu przeciwdziałania takim patologiom, jak:

alkoholizm, narkomania, przemoc w rodzinie i wzrost poziomu agresji wśród dzieci i młodzieży.

Tabela 14. Typy rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w gminie Nowe Ostrowy.

Typy rodzin obejmowanych pomocą	Rok 2003	Rok 2004	Rok 2005	Rok 2006	Rok 2007	Rok 2008
<i>jednoosobowe</i>	88	96	77	78	88	-
<i>z 2 osobami</i>	58	47	65	65	58	-
<i>z 3 osobami</i>	228	216	275	275	228	-
<i>z 4 osobami</i>	99	93	105	105	99	-
<i>z 5 osobami</i>	40	41	32	32	40	-
<i>z 6 osobami i więcej</i>	12	15	17	17	12	-

Źródło: dane z GOPS

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowych Ostrowach obejmuje pomocą wszystkie typy rodzin, przeważają głównie rodziny z dziećmi w wieku szkolnym, rodziny niepełne i jednoosobowe gospodarstwa domowe, szczególnie osób w wieku emerytalnym, osób niepełnosprawnych i chorych.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej realizuje zadania wynikające z ustawy o pomocy społecznej takie, jak: zasiłki stałe, zasiłki okresowe, zasiłki celowe, specjalne zasiłki celowe, składki zdrowotne, dożywianie dzieci, praca socjalna.

Praca socjalna jest jedynym świadczeniem niefinansowym, którym obejmowane są osoby i rodziny niezależnie od posiadanego dochodu - są to różnego rodzaju porady, konsultacje, mediacje, motywowanie i zachęcanie do aktywności, pomoc w załatwianiu różnych spraw urzędowych (pisma do sądu, kuratorów sądowych, pozwy o alimenty i inne), pomoc w zorganizowaniu wizyt lekarskich, wypełnianie dokumentacji dotyczącej uzyskania stopnia niepełnosprawności. Obecnie praca socjalna prowadzona jest z kilkudziesięcioma osobami i rodzinami.

Od 18 kwietnia 2006 GOPS wraz z Urzędem gminy zajmuje się zatrudnianiem osób, które korzystają z pomocy społecznej w ramach prac społecznie użytecznych.

Realizacja świadczeń rodzinnych i pielęgnacyjnych

Od 1 maja 2004 r. funkcjonuje w Polsce nowy system świadczeń rodzinnych uregulowany ustawą z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych. Cytowana ustawa wyłączyła ten rodzaj wsparcia rodziny z systemu pomocy społecznej, zamieniając jednocześnie szereg dotychczasowych, niezależnych od siebie świadczeń (np. zasiłki macierzyńskie i wychowawcze) na jeden zasiłek rodzinny wraz z dodatkami. Do systemu świadczeń rodzinnych zaliczają się także świadczenia opiekuńcze – zasiłek pielęgnacyjny oraz świadczenie pielęgnacyjne.

O świadczenia rodzinne ubiegać się mogą obywatele polscy, cudzoziemcy posiadający obywatelstwo państwa członkowskiego Unii Europejskiej lub Europejskiego Obszaru Gospodarczego oraz cudzoziemcy przebywający na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, posiadający status uchodźcy lub zezwolenie na osiedlenie się w RP, jeśli zamieszkują łącznie z członkami rodzin na terytorium RP.

Zasiłki rodzinne wraz z dodatkami mają na celu częściowe pokrycie wydatków na utrzymanie dziecka i przysługują:

- ↵ rodzicom, jednemu z rodziców albo opiekunowi prawnemu dziecka,
- ↵ opiekunowi faktycznemu dziecka,
- ↵ osobie uczącej się, jeśli dochód rodziny w przeliczeniu na osobę (lub też dochód osoby uczącej się) nie przekracza kryterium określonego w ustawie.

Ustawa określa także dodatki do zasiłku rodzinnego:

- ↵ dodatek z tytułu urodzenia dziecka,
- ↵ dodatek z tytułu samotnego wychowywania dziecka,
- ↵ dodatek z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej,
- ↵ dodatek z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego,
- ↵ dodatek z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego,
- ↵ dodatek z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego,
- ↵ dodatek z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania.

Dodatkowo, ustawa z dnia 29 grudnia 2005 r. o zmianie ustawy o świadczeniach rodzinnych (Dz. U z 2005 r. Nr 12 poz. 67) wprowadziła jednorazową zapomogę z tytułu urodzenia się dziecka żywego. Pisemny wniosek o jej wypłatę można złożyć w terminie 3 miesięcy od daty urodzenia dziecka w Urzędzie Gminy.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowych Ostrowach realizuje zadania wynikające z ustawy o świadczeniach rodzinnych i pielęgnacyjnych.

Tabela 15. Wydatki na świadczenia rodzinne w gminie Nowe Ostrowy.

Rok	Kwota świadczeń	Liczba rodzin pobierających świadczenia
2004	460.998,00 PLN	243
2005	726.063,00 PLN	325
2006	879.559,00 PLN	354
2007	1.013.686,00 PLN	337
2008 (I – VI)	458.690,00 PLN	350

Źródło: dane z GOPS

Stypendia szkolne o charakterze socjalnym

Pomoc materialna dla uczniów o charakterze socjalnym przyznawana jest na podstawie regulaminu uchwalonego przez Radę Gminy dnia 23 marca 2005 r.

Stypendium szkolne może otrzymać uczeń znajdujący się w trudnej sytuacji materialnej, wynikającej z niskich dochodów na osobę w rodzinie, w szczególności, gdy w rodzinie występuje bezrobocie, niepełnosprawność, ciężka lub długotrwała choroba, wielodzietność, brak umiejętności wypełniania funkcji opiekuńczo-wychowawczych, alkoholizm lub narkomania, a także gdy rodzina jest niepełna lub wystąpiło zdarzenie losowe.

Pomoc materialna przysługuje:

- ↳ Uczniom szkół publicznych i niepublicznych o uprawnieniach szkół publicznych dla młodzieży i dla dorosłych oraz słuchaczom publicznych kolegiów nauczycielskich, nauczycielskich kolegiów języków obcych (...) - do czasu ukończenia kształcenia, nie dłużej jednak niż do ukończenia 24 roku życia.

- ✎ Wychowankom publicznych i niepublicznych ośrodków umożliwiających dzieciom i młodzieży upośledzonym w stopniu głębokim, a także dzieciom i młodzieży upośledzonym umysłowo ze sprzężonymi niepełnosprawnościami, realizację odpowiednio obowiązku szkolnego i obowiązku nauki - do czasu ukończenia realizacji obowiązku nauki.
- ✎ Uczniom szkół niepublicznych nie posiadających uprawnień szkół publicznych dla młodzieży i dla dorosłych – do czasu ukończenia realizacji obowiązku nauki.

Charakter pomocy materialnej:

- ✎ socjalny (stypendium szkolne, zasiłek szkolny),
- ✎ motywacyjny (stypendium za wyniki w nauce lub za osiągnięcia sportowe, stypendium Prezesa Rady Ministrów, stypendium Ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego).

W okresie od 1 stycznia 2005 do 30 czerwca 2005 wydano decyzje administracyjne o przyznaniu stypendium szkolnego dla 236 dzieci, z tego:

1. Szkoła Podstawowa w Ostrowach – 105 dzieci,
2. Szkoła Podstawowa w Imielnie – 26 dzieci,
3. Gimnazjum – 57 dzieci,
4. Uczniowie szkół średnich – 48 dzieci.

Natomiast w roku szkolnym 2005/2006 wydano decyzje administracyjne o przyznaniu stypendium szkolnego dla 231 dzieci, z tego:

- ✎ Szkoła Podstawowa w Ostrowach – 105 dzieci,
- ✎ Szkoła Podstawowa w Imielnie – 22 dzieci,
- ✎ Gimnazjum – 60 dzieci,
- ✎ Uczniowie szkół średnich – 44 dzieci.

Tabela 16 Dochody i okres przyznawania stypendium w gminie Nowe Ostrowy.

Miesięczna wysokość dochodu zł/os	Okres przyznania stypendium w miesiącach			
	01.01 – 30.06.2005		01.09 – 31.12.2005	
	Liczba uczniów	Ilość m-cy	Liczba uczniów	Ilość m-cy
Do 79,00	29	5	22	4
79,01-158,00	72	4	80	3
158,01-205,40	50	3	35	3
205,41-268,80	49	2	40	2
268,61-316,00	36	1	54	2

Źródło: dane z GOPS

W okresie od 1 września 2005 r. stypendia szkolne w Nowych Ostrowach wypłacane były w formie refundacji poniesionych wydatków tj. poprzez zwrot pieniędzy po przedłożeniu dokumentów potwierdzających nabycie towaru lub usługi o charakterze edukacyjnym tj. podręczniki, zeszyty, encyklopedie, słowniki itp. W roku kalendarzowym 2005 wypłacono stypendia na ogólną kwotę **90635,54 PLN**.

W okresie od 1 stycznia 2006 roku do 31 maja 2006 wydano decyzje administracyjne o przyznaniu stypendium szkolnego dla 234 dzieci, z tego:

- ↳ Szkoła Podstawowa w Ostrowach – 105 dzieci,
- ↳ Szkoła Podstawowa w Imielnie – 22 dzieci,
- ↳ Gimnazjum – 62 dzieci,
- ↳ Uczniowie szkół średnich – 45 dzieci.

Zaliczka alimentacyjna

Zaliczka alimentacyjna jest to nowe świadczenie dla rodziców samotnie wychowujących dzieci. Wprowadzone ono zostało Ustawą z dnia 22 kwietnia 2005 r. o postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych oraz zaliczce alimentacyjnej (Dz.U. z 2005 r. nr 86, poz. 732).

Zaliczka alimentacyjna przysługuje, gdy miesięczny dochód na osobę w rodzinie nie przekracza określonego w ustawie kryterium dochodowego:

- ↳ dzieciom uprawnionym do alimentów na podstawie tytułu wykonawczego, którego egzekucja jest bezskuteczna, wychowywanym przez osobę samotną;
- ↳ osobom uczącym się o ile wyrok sądu orzekający alimenty został wydany przed osiągnięciem przez nią 18 roku życia.

Alimenty muszą być orzeczone sądownie, ale nie wyegzekwowane (w całości lub części), co poświadcza komornik. Zaliczka przysługuje do 18 roku życia lub 24 roku życia, gdy dziecko uczy się lub studiuje. Wyjątkowo (tylko przez rok) przysługuje zaliczka na dziecko wychowujące się w związku małżeńskim, jeśli osoba pozostająca w tym związku złożyła do sądu pozew o separację albo rozwód. Alimenty od drugiego rodzica muszą być zasądzone i nie wyegzekwowane.

W okresie od 01.09.2005 r. do 31.12.2005 r. przyznano w Gminie Nowe Ostrowy ogółem 168 zaliczek na ogólną kwotę 33593 PLN, tj. średnio miesięcznie 42 zaliczki alimentacyjne na kwotę 8398,25 PLN. Z tej formy pomocy skorzystało 26 rodzin.

W okresie od 01.01.2006 r. do 31.05.2006 przyznano ogółem 225 zaliczek na ogólną kwotę 41 235,86 PLN, tj. średnio miesięcznie 45 zaliczki alimentacyjne na kwotę 8247,18 PLN. Z tej formy pomocy skorzystało 26 rodzin.

Dodatki mieszkaniowe

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowych Ostrowach, realizując ustawę o dodatkach mieszkaniowych, w okresie 2003 – 2008 wydatkował następujące kwoty:

Tabela 17 Dodatki mieszkaniowe w gminie Nowe Ostrowy.

Rok	Kwota wypłaconych dodatków mieszkaniowych	Liczba rodzin korzystających
2003	126.806,00 PLN	147
2004	124.805,00 PLN	153
2005	105.008,00 PLN	150
2006	101.931,00 PLN	148
2007	103.102,00 PLN	131
2008 (I – V)	39.283,00 PLN	107

Źródło: dane z GOPS

4. Identyfikacja zasobów, problemów i potrzeb społecznych w gminie Nowe Ostrowy

4.1. Zasoby społeczne gminy

Podczas warsztatów uczestnicy stworzyli listę instytucji i organizacji działających na terenie gminy, które stanowią o jej zasobach społecznych.

INSTYTUCJA I ORGANIZACJA	PEŁNIONE ROLE I ZADANIA	MOŻLIWOŚCI ROZWOJU I DZIAŁAŃ NA RZECZ SPOŁECZNOŚCI
URZĄD GMINY	Obsługa administracyjna	Zwiększenie działań w kierunku integracji
GOPS	Udzielanie wszelkiej pomocy osobom klientów problemami społecznymi.	Uaktywnienie klientów pomocy społ.
Gimnazjum w Ostrowach, Szkoły Podstawowe w Ostrowach i Imielnie, oraz Przedszkole w Ostrowach Cukrowni	Edukacja, wychowanie	Zwiększenie oferty edukacyjnej, organizowanie czasu wolnego, zajęcia pozalekcyjne
Świetlica środowiskowa	Organizowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży	Pozyskiwanie środków na działania społ.-wychowawcze
Klub sportowy	Rozgrywki piłkarskie, zawody, turnieje. Cel wychowawczy.	Szerzenie rekreacji wśród młodzieży i dorosłych.
Stowarzyszenie na rzecz rozwoju gminy Nowe Ostrowy	Integracja mieszkańców gminy	Pozyskiwanie środków zewnętrznych, zwiększenie działań na rzecz mieszkańców
OSP	Ochrona p-pož., organizowanie życia społecznego	Właściwe wykorzystanie strażnic na rzecz mieszkańców
Związek Emerytów i Rencistów	Integracja emerytów i rencistów	Organizacja klubu seniora.
Kościoły katolickie: Imielno, Ostrowy, Grochów.	Opieka duchowa	Działalność charytatywna, wychowanie dzieci i młodzieży. Pomoc pątnikom.

4.2. Raport z badań ankietowych

Analiza wyników konsultacji społecznych w zakresie problemów społecznych, oczekiwań i sposobów ich rozwiązywania, przeprowadzonych w dniach 28.05. 2008 – 08.07. 2008, w gminie Nowe Ostrowy, dotyczących trzech grup społecznych: osób starszych, rodzin oraz dzieci i młodzieży. Analiza przeprowadzona została na podstawie ankiet przeprowadzonych wśród mieszkańców gminy.

Zgłaszane w ankietach **problemy społeczne w odniesieniu do osób starszych** wg ilości zgłoszeń:

- Problemy zdrowotne;
- Problem z dojazdem do lekarzy;
- Niewystarczający zakres usług opiekuńczych;
- Brak zajęć, kontaktów z ludźmi w tym samym wieku;
- Samotność– izolacja;
- Ograniczona zdolność do samoobsługi
- Niepełnosprawność;
- Brak zagospodarowania wolnego czasu dla osób w wieku poprodukcyjnym;
- Brak organizacji imprez kulturalnych.

Zgłoszone oczekiwania oraz **sposoby rozwiązania problemów osób starszych**:

- Usługi opiekuńcze i medyczne;
- Zapewnienie udziału w zajęciach Uniwersytetu III wieku;
- Kursy;
- Klub seniora;
- Dom Dziennego pobytu;
- Imprezy kulturalne i wycieczki;
- Dowóz do ośrodków zdrowia i gminy;
- Pomoc sąsiedzka;
- Zwrot kosztów leków i zabiegów leczniczych.

Zgłaszane w ankietach **problemy społeczne w odniesieniu do dzieci i młodzieży** wg ilości zgłoszeń:

- Używanie alkoholu;
- Brak odpowiedniego miejsca na spotkania dla młodzież;
- Ograniczony dostęp do placówek kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych;

- Brak miejsca spotkań np. w poszczególnych wsiach;
- Brak możliwości dokształcania się;
- Brak opieki nad dziećmi w wieku przedszkolnym;
- Ograniczony dostęp do Internetu;
- Zażywanie narkotyków.

Zgłoszone oczekiwania oraz **sposoby rozwiązania problemów:**

- Utworzenie świetlic;
- Place zabaw;
- Zajęcia sportowo-rekreacyjne;
- Poprawa pracy klubu sportowego;
- Zajęcia w świetlicach;
- Imprezy kulturalne;
- Zagospodarowanie czasu wolnego dzieciom i młodzieży;
- Prowadzenie zajęć wyrównawczych;
- Profilaktyka.

Zgłaszane w ankietach **problemy społeczne w odniesieniu do rodzin** wg ilości zgłoszeń:

- Alkoholizm;
- Bezrobocie;
- Ubóstwo;
- Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych;
- Niewydolność materialna rodziny;
- Bezradność życiowa;
- Przemoc w rodzinie;
- Ograniczony dostępu do pomocy specjalistycznej;
- Niepełnosprawność.

Zgłoszone oczekiwania oraz **sposoby rozwiązania problemów:**

- Zmniejszenie bezrobocia;
- Zwiększenie zatrudnienia przy pracach interwencyjnych;
- Wsparcie psychologów;
- Wsparcie dla rodzin wielodzietnych;
- Aktywizacja zawodowa;

- Poradnia rodzinna;
- Zwiększenie zatrudnienia przy pracach interwencyjnych, pomoc w tworzeniu działalności gospodarczej, szkolenia dla bezrobotnych;
- Terapia uzależnienia od alkoholu;
- Kluby AA;
- Rozszerzenie działalności przedszkola;
- Utworzenie żłobka.

Najbardziej skuteczne zdaniem ankietowanych działania mające wpływ na rozwiązywanie problemów alkoholowych, narkomanii i przemocy w rodzinie (wg ilości zgłoszeń):

- współpraca z policją, organizacjami i instytucjami pomagającymi osobom uzależnionym;
- organizowanie wolnego czasu dla dzieci i młodzieży;
- szerzenie oświaty w tym zakresie (kształtowanie świadomości) wśród dzieci, młodzieży i dorosłych;
- udzielanie pomocy, (w tym również prawnej);
- organizowanie grup wsparcia dla osób uzależnionych;
- zapewnienie w każdej szkole pomocy psychologa i pedagoga.

4.3. Problemy społeczne zidentyfikowane podczas Warsztatów Aktualizujących SRPS

Do najistotniejszych problemów społecznych gminy Nowe Ostrowy zaliczono:

- 1) Brak możliwości osiągnięcia wykształcenia wyższego i średniego, gdyż edukacja w gminie Nowe Ostrowy kończy się na gimnazjum.
- 2) Brak chęci do podwyższania kwalifikacji zawodowych.
- 3) Duże bezrobocie, które jest przyczyną utrwalania się ubóstwa.
- 4) Wysoki poziom bezrobocia.
- 5) Likwidacja cukrowni „Ostrowy” i związany z nią wzrost bezrobocia.
- 6) Ujemny przyrost naturalny.
- 7) Marginalizacja rodzin.
- 8) Duża liczba rodzin bez dochodów oraz o bardzo niskich dochodach.

- 9) Stagnacja, brak aktywności w poszukiwaniu pracy, oraz brak wykazywania własnej inicjatywy.
- 10) Niski poziom przedsiębiorczej świadomości społecznej.
- 11) Odływ z regionu ludzi młodych i wykształconych.
- 12) Brak miejsc pracy dla ludzi młodych i wykształconych.
- 13) Brak zajęć pozalekcyjnych, brak miejsc spotkań dla dzieci i młodzieży.
- 14) Brak aktywności i słaba integracja społeczności lokalnej w gminie.
- 15) Postępujący proces starzenia się społeczeństwa gminy i związane z tym problemy ludzi starszych i niepełnosprawnych.
- 16) Bezrobocie, brak miejsc pracy oraz patologizacja życia rodzinnego związana z występującym problemem alkoholizmu.

4.4. Analiza SWOT

Analiza SWOT stanowi kompleksowe narzędzie pomocnicze pozwalające pogłębić ocenę otoczenia planowanego przedsięwzięcia, a także wewnętrznych aspektów warunkujących jego powodzenie. Z oczywistych względów w niniejszej analizie zdefiniowano jedynie czynniki mające kluczowe znaczenie dla polityki społecznej gminy Nowe Ostrowy.

Analiza SWOT tworzona jest w celu zdefiniowania najważniejszych czynników zewnętrznych i wewnętrznych, które mają wpływ na rozwój społeczny obszaru. Analiza przeciwstawia „Mocne Strony” obszaru jego „Słabym Stronom” oraz „Zagrożenia” zewnętrzne – „Szansom” wypływającym z położenia geopolitycznego obszaru.

Wnioski wynikające z pierwszej części analizy SWOT zwracają szczególną uwagę na czynniki, które **bezpośrednio** związane są z sytuacją społeczną gminy, należąc do jej wewnętrznych uwarunkowań.

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> ↻ Dobre położenie komunikacyjne-bliskość głównych tras krajowych. ↻ Tradycje związane z wyznaniem i rodziną. ↻ Potencjał ludzki - kadry pomocy społecznej i Urzędu Gminy. ↻ Zaangażowanie pracowników służb pomocy społecznej. ↻ Znajomość problemu przez odpowiednie służby pomocy społecznej. ↻ Istniejący system wsparcia społecznego, w tym instytucji pomocy społecznej. ↻ Możliwość stosowania instrumentów ustawowych. ↻ Traktowanie długotrwale bezrobotnych jako grupy szczególnego ryzyka, a w związku z tym, stosowanie preferencji w aktywizacji zawodowej. ↻ Wpływ zdrowej rodziny na motywację do rozwoju i aktywności ludzi młodych. ↻ Posiadanie bazy strażnic OSP. ↻ Gminna biblioteka publiczna wraz z dwoma filiami. 	<ul style="list-style-type: none"> ↻ Wysokie bezrobocie i bardzo zła sytuacja ekonomiczna rodzin w gminie Nowe Ostrowy. ↻ Duże bezrobocie agrarne, brak alternatywnych źródeł dochodów dla osób pracujących w rolnictwie. ↻ Rozdrobnienie i niska towarowość rolnictwa. ↻ Wzrost patologii społecznych (szczególnie alkoholizmu). ↻ Brak wypracowanych systemów wspomagania działań profilaktycznych. ↻ Bezradność i bierność rodzin w rozwiązywaniu własnych problemów. ↻ Długotrwałe uzależnienie rodzin od pomocy społecznej. ↻ Niewydolność wychowawcza rodziny. ↻ Niski poziom wykształcenia społeczeństwa. ↻ Roszczeniowe postawy osób zagrożonych marginalizacją. ↻ Niska poziom integracji społecznej oraz aktywności mieszkańców ↻ Niewystarczająca ilość organizacji pozarządowych na terenie gminy. ↻ Słabo rozwinięta sieć poradnictwa specjalistycznego w środowisku lokalnym. ↻ Wąska oferta proponowanych form spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży. ↻ Wysokie bezrobocie w gminie i regionie i towarzyszące temu słabe przygotowanie zawodowe bezrobotnych. ↻ Słabość systemu pośrednictwa pracy. ↻ Brak zintegrowanych działań instytucji zajmujących się bezrobociem. ↻ Słaby i niepełny system informacji gospodarczej dotyczącej sposobu wykorzystywania funduszy. ↻ Słaba kontrola legalności zatrudnienia.

Niewątpliwie **mocnymi stronami** gminy Nowe Ostrowy w sferze społecznej są potencjał ludzki, aktywny samorząd oraz kadra Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej mogące sprawnie decydować o kierunku prowadzonej przez gminę polityki społecznej.

Słabe strony to przede wszystkim wysokie bezrobocie, niski poziom wykształcenia i kwalifikacji mieszkańców, a także brak działań i środków na marketing terytorialny. Jest to bardzo istotne, ale i złożone zagadnienie. Stwarzając bowiem warunki do rozwoju przedsiębiorczości gmina przyczynia się do tworzenia miejsc pracy, ale także sama czerpie pewne korzyści, m.in. z podatków lokalnych, które w części mogą pokrywać wydatki związane z prowadzoną przez gminę, polityką społeczną. Dodatkowe miejsca pracy to również w pewnym stopniu zapobieganie pewnym patologiom, takim jak: alkoholizm czy ubóstwo, które są pochodną bezrobocia.

Słabą stroną jest niewątpliwie stagnacja gospodarcza, która również powoduje bezrobocie. Stagnacja ta połączona jest ze słabą motywacją mieszkańców do podnoszenia własnych kwalifikacji zawodowych. To kwalifikacje decydują bowiem o znalezieniu pracy. Mało osób chce podnosić własne kwalifikacje, korzystać z kursów i szkoleń. Inną bardzo ważną kwestią jest brak szerokiej oferty bezpłatnych szkoleń w regionie. Szkolenia płatne są nie do zaakceptowania przez rodziny ubogie, dotknięte problemem bezrobocia.

Do słabych stron gminy zaliczyć należy również rozdrobnienie gospodarstw, brak specjalizacji w produkcji. Bardzo mało jest gospodarstw nowoczesnych, mogących sprostać konkurencji na rynku. Niezbędne są więc działania związane z reorientacją osób odchodzących z rolnictwa. Rolnictwo stało się niedochodowe.

Druga część analizy SWOT polega na zidentyfikowaniu tendencji występujących w otoczeniu, które mogą sprzyjać (szanse) bądź spowolnić (zagrożenia) procesy społeczne gminy Nowe Ostrowy. Na uwarunkowania te gmina nie ma możliwości wpływu.

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> ☞ Ożywienie gospodarcze regionu łódzkiego. ☞ Wzrost środków finansowych na pomoc społeczną. ☞ Rozwój infrastruktury odpowiadającej zmieniającym się potrzebom socjalnym. ☞ Zmiany ustawowe dające możliwości pozyskiwania środków finansowych przez instytucje pomocy społecznej (głównie środki UE) ☞ Wzrost poziomu wykształcenia społeczeństwa. ☞ Rozwój gospodarczy i związana z tym poprawa sytuacji materialnej osób i rodzin. ☞ Edukacja społeczeństwa w kierunku pozytywnego kształtowania świadomości i poczucia wartości. ☞ Wzbogacenie oferty kulturalno-oświatowej dla mieszkańców ☞ Zwiększenie ich poziomu integracji. ☞ Prospołeczna polityka państwa. ☞ Zmiany legislacyjne mające wpływ na zatrudnienie. ☞ Istnienie w regionie instytucji wspierających rozwój przedsiębiorczości i aktywizacji zawodowej. ☞ Wzrost gospodarczy kraju. ☞ Umożliwienie kształcenia i podwyższania kwalifikacji. ☞ Łączenie potencjałów administracji publicznej i partnerów społeczno - gospodarczych. 	<ul style="list-style-type: none"> ☞ Brak dostatecznych środków finansowych na realizację programów pomocowych (brak środków własnych). ☞ Załamanie systemu finansowania zadań pomocy społecznej. ☞ Brak systemowych rozwiązań w zakresie zapobiegania kryzysom w rodzinie. ☞ Utrzymujące się bezrobocie. ☞ Brak zrozumienia i tolerancji ze strony społeczeństwa w stosunku do sytuacji marginalizowanych grup społecznych. ☞ Negatywne wzorce zachowań społecznych. ☞ Brak skutecznej polityki państwa w zakresie rozwiązywania problemu bezrobocia. ☞ Niska siła nabywcza w regionie oraz słabe uprzemysłowienie. ☞ Postępująca degradacja społeczna bezrobotnych. ☞ Rozwój szarej strefy gospodarczej. ☞ Zbyt mała aktywność organizacji pozarządowych w zakresie podnoszenia umiejętności gwarantujących odpowiedni poziom usług świadczonych w sferze pomocy społecznej. ☞ Brak woli współpracy pomiędzy administracją publiczną a partnerami społeczno - gospodarczymi.

Szansą na rozwój gminy jest sytuacja makroekonomiczna na terenie Polski i na terenie województwa łódzkiego. Region łódzki rozwija się niezwykle szybko. Budowa autostrad, modernizacja lotniska jest szansą dla całego regionu. Do województwa dopływa wiele inwestycji. To szansa, ale też zagrożenie dla gmin znajdujących się na peryferiach województwa, które mogą być odseparowane od zachodzących zmian. Niezbędne są kompleksowe działania polegające na promocji gminy i regionów peryferyjnych województwa. W tym momencie brak jest jasnej, skoordynowanej polityki gospodarczej województwa. Gmina jest instytucją, która zbyt

często skazywana jest na samodzielne działania promocyjne i rozwojowe bez istnienia możliwości finansowych. Szansa rozwoju całego regionu może być więc łatwo zaprzepaszczona.

Elementem wspomagającym i dającym dodatkowe szanse i możliwości w tematyce polityki społecznej jest decentralizacja finansów publicznych w Polsce. Dzięki temu zabiegowi środki pieniężne mogą dotrzeć sprawniej oraz trafniej do ośrodków i instytucji tę politykę realizujących. Niestety tych środków jest ciągle zbyt mało, aby sprostać rosnącym potrzebom miejscowej ludności. Powiększa się również liczba zadań zleczanych przez instytucje centralne samorządowi terytorialnemu bez znacznego wzrostu środków przekazywanych do samorządu.

Zagrożenia to między innymi utrzymujące się bezrobocie, brak konsekwentnej polityki państwa mającej na celu zapobieganie temu zjawisku a także postępująca marginalizacja rodzin ubogich, osób starszych a także chorych i niepełnosprawnych

5. Aktualizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych

5.1. Powiązanie celów Aktualizacji Strategii z innymi dokumentami strategicznymi gminy oraz dokumentami wyższego rzędu.

Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Nowe Ostrowy

Cele Aktualizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Nowe Ostrowy są komplementarne z celami rozwoju gminy dotyczącymi polityki społecznej, zawartymi w Planie Rozwoju Lokalnego przyjętego uchwałą Rady Gminy Nr XXVII/148/2005 z dn.20.06.05r.

Spójność tych celów uwidacznia się tak w zakresie problemów, które mają być rozwiązane, planowanych kierunków rozwoju, jak i w zakresie zadań przewidzianych do realizacji. Jednocześnie niniejsze opracowanie (ze względu na swoją specyfikę)

uszczegóławia działania, wymienione w PRL, których podjęcie jest konieczne do zminimalizowania zdiagnozowanych problemów społecznych gminy.

Komplementarność, o której mowa powyżej uwidacznia się w następujących zapisach dokumentów:

Zidentyfikowane problemy są spójne z Planem Rozwoju Lokalnego Gminy Nowe Ostrowy:

- Bezrobocie, duże zasoby siły roboczej w gminie (wsiach), niskie dochody uzyskiwane z działalności rolniczej.
- Ubóstwo części społeczeństwa powodujące negatywne skutki społeczne w innych dziedzinach, jak np. wzrost przestępczości czy utrudnienia w dostępie do edukacji.
- Powolne starzenie się społeczeństwa.
- Brak dostępu do różnorodnych form rozwoju zainteresowań dla młodzieży wiejskiej.
- Zagrożenie marginalizacją dzieci i młodzieży z obszarów wiejskich, zmniejszenie ich szans na rynku pracy a tym samym możliwy wzrost zjawisk patologicznych.

Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Kutnowskiego i Strategia Rozwoju Powiatu Kutnowskiego

Kwestie będące przedmiotem niniejszego opracowania, w odniesieniu do całego powiatu zostały omówione w Planie Rozwoju Lokalnego Powiatu oraz Strategii Rozwoju Powiatu Kutnowskiego. We wszystkich trzech dokumentach zidentyfikowano tożsame problemy, co pozwala potwierdzić oczywiste spostrzeżenia o wzajemnym oddziaływaniu procesów zachodzących w skali lokalnej, powiatowej, a także, co wskazano poniżej – ogólnopolskiej. Dotyczy to przede wszystkim niskiego (w porównaniu do średniej ogólnopolskiej) poziomu wykształcenia mieszkańców, spadku liczby ludności, wzrost liczby ludności w wieku poprodukcyjnym itd.

W Planie i w Strategii Rozwoju Powiatu wskazano cele i zadania, które będą realizowane w powiecie w najbliższych latach. Cele i zadania przewidziane w niniejszym dokumencie są komplementarne do planowanych na poziomie powiatu i będą miały pozytywny wpływ na osiągnięcie zakładanych w dokumentach

powiatowych celów. Dotyczy to przede wszystkim, w zakresie Strategii Powiatu Kutnowskiego:

- **Rozwoju lokalnej gospodarki** – Większość negatywnych zjawisk zachodzących w sferze społeczno-gospodarczej powiatu ma swoje źródła w kryzysie lokalnej sfery gospodarczej, którego skutkiem jest likwidacja dużej liczby miejsc pracy, zmniejszenie dochodów mieszkańców, a w konsekwencji drastyczne pogorszenie ich warunków życiowych. Zgodnie ze Strategią nadrzędnym celem działań podejmowanych w tej sferze powinno być stymulowanie rozwoju przedsiębiorstw na obszarze powiatu i tworzenie nowych miejsc pracy. Podejmowane przez władze powiatowe wysiłki powinny być ukierunkowane na pozyskiwanie kapitału inwestycyjnego oraz wspieranie małych i średnich przedsiębiorstw. Cel ten jest więc spójny z niniejszą Aktualizacją Strategii. Likwidacja negatywnych zjawisk społecznych wiąże się nierozzerwalnie z sytuacją na rynku pracy i kondycją lokalnych przedsiębiorstw. Ich rozwój to likwidacja bezrobocia, szarej strefy, ubóstwa na terenie powiatu – w tym gminy Nowe Ostrowy.
- **Promocja walorów powiatu** – Powiat kutnowski posiada wiele unikalnych, bardzo korzystnych cech środowiska (położenie, dobrze rozwinięte układy komunikacyjne, czysta przyroda, dobre gleby, bogate tradycje gospodarcze, Mała Liga Baseballu, walory turystyczne, itp.), których wykorzystanie dla pobudzania rozwoju w znacznym stopniu jest uzależnione od skuteczności działań promocyjnych. Promocja powiatu powinna być postrzegana jako zespół skoordynowanych działań o charakterze marketingowym, mających na celu wzbudzenie zainteresowania powiatem w sferach gospodarczych oraz wykreowanie wyrazistego, pozytywnego wizerunku regionu łatwo rozpoznawanego w Polsce i poza jej granicami. Promocja gminy Nowe Ostrowy powinna być ściśle skoordynowana z działaniami powiatu i doprowadzić do ukazania jej walorów. Promocja to nie tylko rozwój turystyki, sportu, rekreacji, ale również dopływ nowych inwestorów. Działania marketingu terytorialnego gminy należy od roku 2007 połączyć z wysiłkami powiatu.
- **Ożywienie gospodarki rolnej** – Powiat kutnowski posiada bardzo dobre warunki glebowe, zaplecze badawcze oraz tradycje pozwalające na prowadzenie efektywnej gospodarki rolnej. Działania władz powiatowych w tym obszarze

powinny być ukierunkowane na włączenie powiatu w ramy rządowych programów interwencyjnych, stymulowanie rozwoju przemysłu przetwórstwa produktów rolnych oraz opracowanie odpowiednich programów informacyjnych i edukacyjnych adresowanych do rolników. Rozwój rolnictwa to również działania, które, skoordynowane na poziomie gminy, rozwijają sferę społeczną. Rolnictwo jest bardzo ważną, tradycyjną gałęzią gospodarki gminy Nowe Ostrowy. Jego rozwój powinien być ukierunkowany na podniesienie dochodowości gospodarstw rolnych poprzez prowadzenie efektywnej gospodarki rolnej.

- **Bezpieczeństwo i środowisko** - Kryzys gospodarczy wyzwolił szereg negatywnych zjawisk patologicznych na obszarze powiatu, które wymagają zwiększenia działań o charakterze ochronnym ze strony instytucji państwowych. Potrzeba zwiększenia bezpieczeństwa dotyczy zarówno sfery bezpośredniego zagrożenia dla życia, zdrowia i mienia, jak również potrzeby zwiększenia bezpieczeństwa socjalnego mieszkańców powiatu. Środowisko powiatu wyróżnia się czystością, samowystarczalnością pod względem zaopatrzenia w wodę, ale także najmniejszym w Polsce współczynnikiem lesistości i postępującą degradacją gleb. Działania jednostek powiatowych w tej sferze powinny być ukierunkowane na zwiększanie poziomu zalesienia powiatu oraz wykorzystanie walorów środowiska w celu tworzenia dogodnych warunków dla rekreacji mieszkańców i pobudzanie turystyki. Aktualizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Nowe Ostrowy nakierowana jest na likwidację negatywnych zjawisk patologicznych. Wpisuje się więc w Strategię Powiatu. Działania gminy również prowadzą do zachowania czystego środowiska naturalnego zgodnie z teorią rozwoju zrównoważonego. Pamiętajmy jednak, że we wszystkich działaniach najważniejszy jest człowiek i jego przyszłość.

Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Kutnowskiego jest zgodny z zapisami Strategii Powiatu i potwierdza, iż do poprawy sytuacji niezbędne są działania w poszczególnych obszarach problemowych uwzględniające:

- ☞ zmiany w strukturze gospodarczej obszaru poprzez stworzenia warunków dla rozwoju przedsiębiorczości,
- ☞ rozwój systemu komunikacji i infrastruktury drogowej,

- ☛ poprawę stanu środowiska naturalnego,
- ☛ poprawę stanu lokalnej infrastruktury technicznej,
- ☛ poprawę stanu technicznego obiektów oświatowych i opieki społecznej,
- ☛ poprawę stanu technicznego infrastruktury ochrony zdrowia,
- ☛ organizowanie aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu,
- ☛ wspieranie aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych,
- ☛ wyrównywanie szans na zdobycie wykształcenia poprzez finansowe wsparcie (w postaci stypendiów) uczniów i studentów,
- ☛ poprawę warunków egzystencji grup społecznych wymagających wsparcia poprzez modernizację infrastruktury społecznej.

Choć Aktualizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Nowe Ostrowy i Plan Rozwoju Lokalnego Gminy są zgodne z dokumentami programowymi powiatu, należy zwrócić szczególną uwagę na komunikację pomiędzy tymi jednostkami samorządu terytorialnego, aby działania obu były spójne i skoordynowane. Tylko w tym wypadku osiągnięte zostaną wszystkie zakładane wskaźniki rezultatów.

Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego

Wizja rozwoju regionu łódzkiego przedstawia wyobrażenie o przyszłości regionu. Analiza sytuacji społeczno-gospodarczej wskazuje, że region łódzki w dalszym ciągu nie jest zintegrowany wewnętrznie. W wielu dziedzinach dysproporcje wewnątrz regionalne nie tylko nie zostały zahamowane, ale wręcz się nasilają. Podstawowym powodem jest nierównomierny rozwój gospodarczy, niespójna infrastruktura, słabe więzi kooperacyjne w gospodarce, szczególnie na poziomie lokalnym czy zdeintegrowany system interwencji publicznej. Słabości te widać szczególnie w gminie Nowe Ostrowy, gdzie niektóre przemiany społeczne zostały zahamowane. Peryferyjność gminy stanowi, iż jest ona mało atrakcyjna dla inwestorów i turystów. Zbyt niski poziom gospodarki jest powodem bezrobocia, a co za tym idzie, ubóstwa.

Wizja, jako punkt docelowy rozwoju województwa łódzkiego w roku 2020, przedstawia region jako:

1. Otwarty na świat z wykształconym i aktywnym społeczeństwem.
2. Konkurencyjną gospodarkę otwartą na współpracę międzynarodową.
3. Dostępny i posiadający własną tożsamość kulturową i gospodarczą.

Misją województwa jest: ***Podniesienie atrakcyjności województwa łódzkiego w strukturze regionalnej Polski i Europy jako regionu sprzyjającego zamieszkaniu i gospodarce przy dążeniu do budowy wewnętrznej spójności i zachowaniu różnorodności jego miejsc.***

Realizacja pożądaných przemian określonych w misji przy aktualnym stanie i tendencjach rozwojowych regionu będzie wymagała skoncentrowania wysiłków na wielu obszarach. Najważniejsze z nich zidentyfikowano w trzech strategicznych dla województwa sferach:

SFERA SPOŁECZNA:

Cel główny: Wzrost ogólnego poziomu cywilizacyjnego województwa.

SFERA EKONOMICZNA:

Cel główny: Poprawa pozycji konkurencyjnej gospodarki województwa.

SFERA FUNKCJONALNO – PRZESTRZENNA:

Cel główny: Stworzenie rzeczywistego regionu społeczno-ekonomicznego posiadającego własną podmiotowość kulturową i gospodarczą.

Aby osiągnąć zakładane przez władze województwa cele niezbędna jest koordynacja działań pomiędzy urzędem marszałkowskim, wojewódzkim i gminą Nowe Ostrowy w celu włączenia gminy do rozwijającego się organizmu województwa. Peryferyjność nie może oznaczać marginalizacji jakiegokolwiek gminy. Celem województwa w sferze społecznej jest „wzrost ogólnego poziomu cywilizacyjnego województwa”. Cel ten musi być osiągnięty przez rzetelną, skoordynowaną pracę szczególnie w gminach peryferyjnych. Niezbędne jest więc włączenie gminy Nowe Ostrowy do strategii rozwoju gmin peryferyjnych

województwa w celu zintensyfikowania prac nad ich szybkim rozwojem społeczno-gospodarczym.

Strategia Polityki Społecznej na lata 2007 – 2013

Strategia Polityki Społecznej ma charakter ogólnokrajowy i jest przez to, co zrozumiałe, dokumentem obejmującym znacznie więcej aspektów sfery społecznej. Należy jednak zaznaczyć, iż od skuteczności polityki społecznej na szczeblu lokalnym zależy jej powodzenie w całym kraju. Dlatego też, wyznaczając zadania do realizacji dla rozwiązania problemów społecznych gminy Nowe Ostrowy, brano pod uwagę tendencje ogólnopolskie i rekomendacje zawarte w dokumencie krajowym. Dotyczy to przede wszystkim następujących priorytetów Strategii Polityki Społecznej:

Priorytet 1: Poprawa warunków powstawania i funkcjonowania rodzin. Wsparcie rodzin w wychowaniu i edukacji dzieci. Kierunki przewidziane w ramach tego priorytetu znajdują swoje odzwierciedlenie w następujących celach niniejszej strategii.

- *Stworzenie systemu wspierania rodzin zagrożonych i dotkniętych kryzysem*
- *Prawidłowy rozwój dziecka w rodzinie*
- *Walka z występowaniem patologii społecznych w rodzinie*
- *Poprawa standardu życia w rodzinach*

Priorytet 2: Wdrożenie aktywnej polityki społecznej, a szczególnie kierunek:

2.3. Rozwój form ekonomii społecznej, na rzecz pobudzenia aktywizacji zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym,

Kierunek przewidziany w ramach tego priorytetu znajduje swoje odzwierciedlenie w celach niniejszej strategii.

- *Zwiększenie skuteczności programów aktywizujących bezrobotnych w kwestiach zawodowych oraz społecznych.*
- *Zapobieganie rozwijaniu się postaw patologicznych w rodzinach dotkniętych problemem bezrobocia.*
- *Ograniczanie zjawiska marginalizacji społecznej.*

Priorytet 4: Tworzenie warunków sprzyjających integracji w starzejącym się społeczeństwie

4.1. Rozwijanie systemu opieki pielęgnacyjnej, celem zbudowania środowiskowego modelu integracji ludzi starszych i wymagających pomocy.

4.3. Aktywizacja i integracja lokalna osób w wieku poprodukcyjnym, wykorzystanie potencjału osób starszych w środowisku lokalnym.

Kierunki przewidziane w ramach tego priorytetu znajdują swoje odzwierciedlenie w celach i zadaniach niniejszej strategii.

- Aktywizowanie grup społecznych zagrożonych marginalizacją.
- Ograniczenie zjawiska wykluczenia społecznego (alienacji) wśród grup zagrożonych marginalizacją.

Priorytet 5 - Aktywizacja i mobilizacja partnerów lokalnych.

Kierunki przewidziane w ramach tego priorytetu znajdują swoje odzwierciedlenie w celach niniejszej strategii.

- Aktywizacja społeczeństwa w celu zwiększenia liczby funkcjonujących organizacji pozarządowych oraz ich udział w realizacji zadań pomocy społecznej.
- Zacieśnianie współpracy administracji publicznej z partnerami społecznymi w sferze pomocy społecznej.

Należy stwierdzić, iż przewidziane w niniejszej Aktualizacji Strategii działania są spójne z dokumentami programowymi wyższego rzędu. Zaznaczyć jednak trzeba, że to na barkach Gminy leży bezpośrednia realizacja działań, rozwiązywanie specyficznych problemów rodzin, dzieci i młodzieży. Dlatego też realizacja tejże Strategii to wielkie wyzwanie dla wszystkich aktorów życia społecznego w gminie Nowe Ostrowy.

5.2. Misja i cele gminy Nowe Ostrowy w zakresie polityki społecznej

MISJA GMINY W ZAKRESIE POLITYKI SPOŁECZNEJ

Nowe Ostrowy gminą przyjazną i spójną społecznie.

CEL STRATEGII

**Poprawa sytuacji społecznej mieszkańców Gminy Nowe Ostrowy oraz
polepszenie poziomu życia mieszkańców przy zachowaniu zasad
zrównoważonego rozwoju gminy.**

Cel – to stan rzeczy jaki zamierzamy osiągnąć. Cel Strategii przekłada się na cele strategiczne, a te na cele operacyjne.

Hierarchia problemów występujących w gminie Nowe Ostrowy

- 1) Brak zajęć pozalekcyjnych, brak miejsc spotkań dla dzieci i młodzieży.
- 2) Brak aktywności i słaba integracja społeczności lokalnej w gminie.
- 3) Bezrobocie, brak miejsc pracy oraz patologizacja życia rodzinnego związana z występującym problemem alkoholizmu.
- 4) Postępujący proces starzenia się społeczeństwa gminy i związane z tym problemy ludzi starszych i niepełnosprawnych.

W związku z określonymi problemami społecznymi występującymi w gminie Nowe Ostrowy wytyczone zostają następujące cele strategiczne i cele szczegółowe:

CEL STRATEGICZNY I.

WYRÓWNYWANIE SZANS DZIECI I MŁODZIEŻY WIEJSKIEJ W GMINIE NOWE OSTROWY W ZAKRESIE SAMOREALIZACJI I ROZWOJU KULTURALNEGO

Cel operacyjny 1. Rozszerzenie oferty edukacyjnej, kulturalnej i sportowo-rekreacyjnej.

Cel operacyjny 2. Stworzenie bogatej oferty dla dzieci i młodzieży uzdolnionej artystycznie.

Cel operacyjny 3. Organizacja spotkań i zabaw integracyjnych.

Wyrównywanie szans dzieci i młodzieży powinno być jednym z priorytetów gminnej polityki społecznej, ponieważ brak jest oferty dla dzieci i młodzieży mającej na celu realizowanie ich własnych pomysłów, rozwijanie zainteresowań, pasji, uzdolnień i nabywanie przez nich postaw i umiejętności przydatnych w dorosłym życiu. Istnieje poza tym widoczna różnica między dziećmi pochodzącymi ze środowiska wiejskiego i ich miejskimi rówieśnikami w dostępie do wszelkiego rodzaju pozalekcyjnych zajęć. Osiągnięcie zamierzonego celu umożliwi dzieciom i młodzieży z terenu gminy Nowe Ostrowy wszechstronny rozwój psycho-społeczny.

CEL STRATEGICZNY II.

ZWIĘKSZENIE AKTYWNOŚCI MIESZKAŃCÓW I WZROST POZIOMU INTEGRACJI

Cel operacyjny 1. Ożywienie życia społecznego w sołectwach.

Cel operacyjny 2. Zwiększenie oferty spędzania czasu wolnego dla osób dorosłych.

Aktualnie można zaobserwować istniejącą na terenie gminy tendencję w kierunku rozluźnienia więzi międzysąsiedzkich i międzypokoleniowych. Taki stan rzeczy uniemożliwia powstawanie lokalnych pozarządowych instytucji samopomocowych, które organizowałyby życie społeczne w gminie. Spotkania integracyjne, wspólne imprezy sportowo-rekreacyjne, czy też pikniki rodzinne i okolicznościowe mogą podnieść jakość życia społecznego poszczególnych wsi, zwiększyć aktywność zarówno dzieci, młodzieży, jak i osób dorosłych.

CEL STRATEGICZNY III.

ROZWÓJ PRZĘDSIĘBIORCZOŚCI, ZAPOBIEGANIE PROBLEMOWI BEZROBOCIA I PRZECIWDZIAŁANIE PATOLOGIOM SPOŁECZNYM

Cel operacyjny 1. Stworzenie oferty szkoleniowej dla osób dorosłych.

Cel operacyjny 2. Wspieranie przedsiębiorczości.

Cel operacyjny 3. Redukowanie psycho-społecznych skutków bezrobocia.

Cel operacyjny 4. Stworzenie oferty profilaktycznej dla dorosłych, promocja zdrowego trybu życia.

Cel operacyjny 5. Tworzenie warunków dla rozwoju inicjatyw samopomocowych.

Cel operacyjny 6. Rozwój specjalistycznego poradnictwa i usług terapeutycznych.

Podstawowym problemem lokalnego rynku pracy jest niski poziom wykształcenia społeczeństwa, a także kwalifikacje zawodowe, które są niedostosowane do potrzeb aktualnego rynku pracy.

Stworzenie oferty dotyczącej organizowania kursów i szkoleń umożliwi łatwiejsze poszukiwanie pracy, wpłynie również to motywująco na osoby bezrobotne, podniesie ich poczucie własnej wartości.

Rozwój na terenie gminy specjalistycznego poradnictwa oraz dostęp do usług terapeutycznych konieczny jest w celu umożliwienia rodzinom wyjścia z sytuacji patologicznych, takich jak alkoholizm, przemoc w rodzinie, czy też bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego.

CEL STRATEGICZNY IV.

ROZWÓJ SYSTEMU WSPARCIA NA RZECZ OSÓB STARSZYCH I NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Cel operacyjny 1. Stworzenie systemu pomocy, który umożliwi aktywizację osobom starszym i niepełnosprawnym.

Cel operacyjny 2. Doskonalenie istniejącego systemu pomocy dla osób starszych i niepełnosprawnych.

Cel operacyjny 3. Podniesienie poziomu aktywności osób starszych w życiu społecznym gminy.

Obserwowany na terenie gminy Nowe Ostrowy wzrost liczby osób starszych, niepełnosprawnych i chorych – to konieczność stworzenia nowych usług dla tej grupy społeczności lokalnej. Osoby w podeszłym wieku, często samotne i chore, żyją w większości na marginesie aktywności społecznej gminy, nie angażują się w życie społeczne, gdyż nie ma dla nich żadnej oferty w ich miejscu zamieszkania lub nie są w stanie dotrzeć do ośrodka, gdzie taka oferta istnieje.

Bardzo ważnym problemem tej grupy społecznej jest dostęp do usług medycznych, rehabilitacyjnych i różnych form opieki. Realizacja tego celu strategicznego umożliwi zapewnienie odpowiedniej opieki osobom starszym i włączy ich na nowo do życia społecznego.

5.3. System realizacji Aktualizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.

Podmiot, który zamierza realizować przedsięwzięcie z jakichkolwiek programów oferujących zewnętrzne finansowanie, dla których warunkiem jest zgodność ze Aktualizacją Strategii, musi uzyskać akceptację Wójta Gminy Nowe Ostrowy, wskazującą na zbieżność realizowanego przedsięwzięcia z celami niniejszej Strategii .

Każdy podmiot – Urząd Gminy lub inna instytucja może włączyć projekt do niniejszej Strategii. Informacja o projekcie powinna być włączona do niniejszej Strategii na karcie projektu, która znajduje się w załączniku nr 1. Aby włączyć daną kartę do Strategii wymagany jest podpis Wójta Gminy, który potwierdzi zgodność celów projektu z niniejszą strategią.

Sformułowane cele strategiczne i wynikające z nich cele szczegółowe realizowane będą przez działania dla każdego z nich według poniższych tabeli, określone zostaną również terminy realizacji, wskazane źródła finansowania i określone instytucje odpowiedzialne za realizację.

Cel strategiczny I
WYRÓWNYWANIE SZANS DZIECI I MŁODZIEŻY WIEJSKIEJ W GMINIE NOWE
OSTROWY W ZAKRESIE SAMOREALIZACJI I ROZWOJU KULTURALNEGO

Cel operacyjny 1
Rozszerzenie oferty edukacyjnej, kulturalnej i sportowo-rekreacyjnej

Działania/zadania	Realizatorzy/ Partnerzy	Termin realizacji	Wskaźniki
Kółka zainteresowań	Szkoły/organizacje pozarządowe	2009-2013	Liczba i rodzaj kół zainteresowań oraz liczba dzieci uczestniczących w zajęciach
Zajęcia sportowe	Szkoły, klub sportowy	2009-2013	1. Liczba i rodzaj zajęć sportowych oraz liczba dzieci uczestniczących w zajęciach. 2. Ilość nowych dyscyplin sportu oraz zorganizowanych zawodów sportowych.

Cel operacyjny 2
Stworzenie bogatej oferty dla dzieci i młodzieży uzdolnionej artystycznie

Działania/zadania	Realizatorzy/ Partnerzy	Termin realizacji	Wskaźniki
Utworzenie zespołu taneczno- muzycznego.	Szkoły, organizacje pozarządowe, OSP, KGW	2009	Ilość osób uczęszczających na zajęcia muzyczno-taneczne
Utworzenie kółka teatralnego	Szkoły, organizacje pozarządowe, OSP, KGW	2010-2013	Ilość osób uczęszczających na zajęcia kółka teatralnego

Cel operacyjny 3
Organizacja spotkań i zabaw integracyjnych

Działania/zadania	Realizatorzy/ Partnerzy	Termin realizacji	Wskaźniki
Spotkania edukacyjno-integracyjne	Szkoły, organizacje pozarządowe, OSP, biblioteka	2009-2013	Ilość zorganizowanych spotkań edukacyjno-integracyjnych z udziałem dzieci i młodzieży
Wycieczki	Szkoły, organizacje pozarządowe, OSP, biblioteka	2009-2013	Liczba zorganizowanych wycieczek.
Festyny i pikniki rodzinne	Szkoły, organizacje pozarządowe, OSP, biblioteka	2009-2013	liczba zorganizowanych festynów i pikników rodzinnych.

Cel strategiczny II
ZWIĘKSZENIE AKTYWNOŚCI MIESZKAŃCÓW I WZROST POZIOMU
INTEGRACJI

Cel operacyjny 1
Ożywienie życia społecznego w sołectwach

Działania/zadania	Realizatorzy/ Partnerzy	Termin realizacji	Wskaźniki
Spotkania integracyjne	OSP, KGW, biblioteka, organizacje pozarządowe	2009-2013	Liczba zorganizowanych spotkań
Organizacja imprez okolicznościowych typu mikołajki, Andrzejkki, Dzień Kobiet itp.	OSP, KGW, biblioteka, organizacje pozarządowe	2009-2013	Ilość zorganizowanych imprez
Organizacja zajęć dla dorosłych pobudzających ich aktywność	OSP, KGW, biblioteka, organizacje pozarządowe	2009-2013	Ilość zorganizowanych zajęć dla dorosłych pobudzających do aktywności społecznej

Cel operacyjny 2
Zwiększenie oferty kulturalno- rozrywkowej dla mieszkańców gminy

Działania/zadania	Realizatorzy/ Partnerzy	Termin realizacji	Wskaźniki
Organizacja imprez sportowo-rekreacyjnych	Klub sportowy, organizacje pozarządowe, biblioteka, świetlica środowiskowa, Urząd Gminy	2009-2013	Liczba zorganizowanych imprez
Organizacja festynów i pikników rodzinnych	Klub sportowy, organizacje pozarządowe, biblioteka, świetlica środowiskowa, Urząd Gminy, OSP, KGW	2009-2013	Liczba zorganizowanych festynów i pikników rodzinnych

Cel operacyjny 3
Stworzenie oferty spędzania czasu wolnego dla osób dorosłych

Działania/zadania	Realizatorzy/ Partnerzy	Termin realizacji	Wskaźniki
Organizacja imprez sportowo-rekreacyjnych	Klub sportowy, organizacje pozarządowe, biblioteka, świetlica środowiskowa, Urząd Gminy	2009-2013	Liczba zorganizowanych festynów i pikników rodzinnych
Organizacja festynów i pikników rodzinnych	Klub sportowy, organizacje pozarządowe, biblioteka, świetlica środowiskowa, Urząd Gminy, OSP, KGW	2009-2013	Liczba zorganizowanych festynów i pikników rodzinnych

Cel strategiczny III
ROZWÓJ PRZĘDSIĘBIORCZOŚCI, ZAPOBIEGANIE PROBLEMOWI
BEZROBOCIA I PRZECIWDZIAŁANIE PATOLOGIOM SPOŁECZNYM

Cel operacyjny 1
Stworzenie oferty szkoleniowej dla osób dorosłych

Działania/zadania	Realizatorzy/ Partnerzy	Termin realizacji	Wskaźniki
1.Organizowanie kursów zawodowych	GOPS, Urząd Gminy	2009-2013	Ilość zorganizowanych kursów i osób uczestniczących w tych kursach
2.Organizowanie kursów i szkoleń podnoszących kwalifikacje zawodowe	GOPS, Urząd Gminy	2009-2013	Ilość zorganizowanych kursów i osób uczestniczących w tych kursach

Cel operacyjny 2
Wspieranie przedsiębiorczości

Działania/zadania	Realizatorzy/ Partnerzy	Termin realizacji	Wskaźniki
1.Organizowanie szkoleń przygotowujących do założenia i prowadzenia własnej działalności gospodarczej	GOPS, Urząd Gminy	2009-2013	Ilość zorganizowanych szkoleń przygotowujących do założenia i prowadzenia własnej działalności gospodarczej

Cel operacyjny 3
Rozwój kształcenia zawodowego

Działania/zadania	Realizatorzy/ Partnerzy	Termin realizacji	Wskaźniki
Organizowanie kursów zawodowych	GOPS, Urząd Gminy, firmy szkoleniowe	2009-2013	Ilość zorganizowanych kursów i osób uczestniczących w tych kursach

Cel operacyjny 4
Redukowanie psychospołecznych skutków bezrobocia

Działania/zadania	Realizatorzy/ Partnerzy	Termin realizacji	Wskaźniki
Praca socjalna z osobami długotrwale pozostającymi bez pracy	Ośrodek pomocy społecznej	2009-2013	Ilość osób, z którymi podjęto pracę socjalną.

Cel operacyjny 5
Stworzenie oferty profilaktycznej dla dorosłych, promocja zdrowego trybu życia

Działania/zadania	Realizatorzy/ Partnerzy	Termin realizacji	Wskaźniki
Organizowanie spotkań poświęconych profilaktyce alkoholowej	Ośrodek pomocy społecznej	2009-2013	Ilość zorganizowanych spotkań.

Promocja zdrowego trybu życia

Ośrodek pomocy społecznej

2009-2013

Cel operacyjny 6
Tworzenie warunków dla rozwoju inicjatyw samopomocowych

Działania/zadania	Realizatorzy/ Partnerzy	Termin realizacji	Wskaźniki
Organizacja zajęć dla dorosłych pobudzających do aktywności społecznej	Organizacje pozarządowe, świetlica środowiskowa, ośrodek pomocy społecznej	2009-2013	Liczba zorganizowanych zajęć oraz liczba osób biorących udział w zajęciach

Cel operacyjny 7
Rozwój specjalistycznego poradnictwa i usług terapeutycznych

Działania/zadania	Realizatorzy/ Partnerzy	Termin realizacji	Wskaźniki
Utworzenie Punktu Konsultacyjnego dla Rodziny	Urząd Gminy, ośrodek pomocy społecznej	2009	Liczba osób korzystających z punktu konsultacyjnego dla rodzin

Cel strategiczny IV
ROZWÓJ SYSTEMU WSPARCIA NA RZECZ OSÓB STARSZYCH I
NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Cel operacyjny 1
Stworzenie systemu pomocy, który umożliwi aktywizację osobom starszym i
niepełnosprawnym

Działania/zadania	Realizatorzy/ Partnerzy	Termin realizacji	Wskaźniki
Pomoc w utrzymaniu kontaktów ze środowiskiem	Ośrodek pomocy społecznej, biblioteka, świetlica środowiskowa	2009-2013	Liczba osób biorących udział w spotkaniach.

Cel operacyjny 2
Doskonalenie istniejącego systemu pomocy dla osób starszych i niepełnosprawnych

Działania/zadania	Realizatorzy/ Partnerzy	Termin realizacji	Wskaźniki
Pomoc usługowa dla osób starszych i niepełnosprawnych.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Związek Emerytów i Rencistów.	2009	Liczba osób objętych pomocą usługową.
Utworzenie punktu zgłoszeń potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Związek Emerytów i Rencistów.	2009	Liczba osób zainteresowanych.

Cel operacyjny 3
Podniesienie poziomu aktywności osób starszych w życiu społecznym gminy

Działania/zadania	Realizatorzy/ Partnerzy	Termin realizacji	Wskaźniki
Organizacja spotkań integrujących w poszczególnych sołectwach.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Ochotnicza Straż Pożarna, Rada Sołecka, Urząd Gminy, Związek Emerytów i Rencistów.	2009	Liczba osób uczestniczących w spotkaniach.

6. Zarządzanie, monitoring i ewaluacja Aktualizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych

6.1. System wdrażania Aktualizacji Strategii

Aktualizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest dokumentem ponadkadencyjnym, określającym cele i programy działań na kilka lat oraz wymagającym ciągłej pracy nad podnoszeniem jego jakości. Proces jego wdrażania jest złożonym przedsięwzięciem, wymagającym dobrego przygotowania informacyjnego i stałej komunikacji z otoczeniem. Wdrożeniu Aktualizacji Strategii towarzyszyć będzie ewaluacja opierająca się na pozyskiwaniu obiektywnej informacji o przebiegu procesu, jego skutkach i publicznym odbiorze.

Wdrażanie Aktualizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest warunkiem koniecznym rozwoju społeczeństwa danej jednostki terytorialnej. Sam dokument nie jest jednak receptą na sukces. Aby Aktualizacja Strategii mogła przynieść zaplanowane efekty, konieczne jest sukcesywne jej wdrażanie, czuwanie nad jej realizacją i kontrolowanie jej przebiegu.

Właściwy proces wdrażania Aktualizacji Strategii wymaga połączenia wysiłków wielu instytucji, organizacji i osób. Przedkładany dokument jest "własnością" społeczności lokalnej - dla niej przede wszystkim był tworzony. Udział lokalnych liderów i lokalnej społeczności będzie czynnikiem wspierającym procesy implementacyjne. Zasadnicza odpowiedzialność w tej kwestii spoczywa jednak na Wójcie Gminy - organie powołanym między innymi do realizacji polityki społecznej. Niezwykle istotne jest partnerstwo ponadgminne. Wdrażanie wytyczonych planów zakłada potrzebę animacji od podstaw, która wiąże się z głębszymi kwestiami, takimi, jak zmiana mentalności, stosunki społeczne, kultura lokalna, których ewolucja jest procesem rozłożonym na wiele lat. Niezbędna jest również współpraca z organizacjami pozarządowymi, które również muszą być odpowiedzialne za zmiany społeczne.

Realizacja Aktualizacji Strategii uzależniona jest od wysokości pozyskanych środków, zarówno krajowych, jak i z funduszy zewnętrznych. Budżet gminy Nowe Ostrowy jest niewystarczający aby podołać wyzwaniom, które stawia codzienność.

Zapaść gospodarcza, bezrobocie powodują, że sytuacja budżetu pogarsza się. Jednocześnie trzeba jeszcze skuteczniej przeciwdziałać złej sytuacji społecznej.

6.2. Zarządzanie realizacją Aktualizacji Strategii

Realizacją Aktualizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych będzie zarządzał Zespół Zarządzający składający się m. in. z pracowników UG, kierownika GOPS, radnych, przewodniczącego Komisji Oświaty, Kultury, Zdrowia i Spraw Publicznych Rady Gminy, przedstawiciela Gminnej Komisji ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, przedstawicieli szkół oraz grup i instytucji społecznych.

Zostanie on powołany Zarządzeniem Wójta w ciągu trzech miesięcy od dnia przyjęcia ASRPS na mocy uchwały Rady Gminy.

Do zadań Zespołu Zarządzającego należy m. in.:

- ☞ zbieranie danych statystycznych i finansowych na temat postępów wdrażania oraz przebiegu realizacji projektów – sprawozdania od poszczególnych podmiotów realizujących projekty (instytucji publicznych i niepublicznych),
- ☞ przygotowywanie rocznego Raportu na temat wdrażania strategii, który będzie przedstawiany Wójtowi do 31 stycznia następnego roku, a następnie do 31 marca przekazywany przez Wójta do zatwierdzenia Radzie Gminy,
- ☞ przygotowywanie Planu Działania na kolejny rok z uwzględnieniem planowania budżetu gminy – zapewnienie wkładu własnego do projektów przygotowywanych do funduszy zewnętrznych,
- ☞ nadzór nad realizacją celów i działań przewidzianych w ASRPS,
- ☞ zapewnienie przygotowania i wdrożenia działań/zadań w zakresie informacji i promocji ASRPS.

Pracami Zespołu Zarządzającego kieruje Koordynator realizacji ASRPS. Rolę Koordynatora pełni Sekretarz Gminy przy ścisłej współpracy Kierownika GOPS.

Zadania Koordynatora ASRPS:

- ☞ Kierowanie pracami Zespołu Zarządzającego,
- ☞ Bieżąca analiza stanu realizacji ASRPS,
- ☞ Obserwacja uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych wpływających lub mogących wpłynąć na realizację Aktualizacji Strategii,
- ☞ Nadzór nad promocją Aktualizacji Strategii i zapewnienie mieszkańcom dostępu do informacji,
- ☞ Wypracowywanie kryteriów oceny stanu realizacji Planu Działania.

Roczny Plan Działania będzie przyjmowany przez Zespół Zarządzający Strategią, zgodnie z wzorem zamieszczonym poniżej:

Nazwa projektu/działania/zadania	Opis, etapy/spodziewane rezultaty	Związek z celami	Termin		Koordynator	Koszt i źródła finansowania
			rozpoczęcia	zakończenia		

Procedura zarządzania Aktualizacją Strategii będzie przedstawiać się następująco:

Rodzaj działania	Zadania	Podmiot koordynująca/Osoba odpowiedzialna	Częstotliwość
Promocja	-na zebraniach wiejskich, -na stronie internetowej - gminy i partnerów, -na tablicach ogłoszeń, -we wkładce prasowej, -w bibliotekach i innych - placówkach (np. podczas zebrań rodziców) -ogłoszenia parafialne	-sołtys wsi -Koordynator -sołtys na prośbę - Koordynatora -Koordynator -Koordynator -Koordynator	- raz do roku - przed i bezpośrednio po realizacji każdego projektu, -jak wyżej -jak wyżej
Realizacja projektów	Zgodnie z rocznymi Planami Działania przyjmowanymi na każdy rok	Zespół Zarządzający	Zgodnie z harmonogramem
Monitoring (obserwacja)	Zgodnie z celami strategicznymi	Zespół Zarządzający	Zgodnie z harmonogramem, Podsumowanie raz na rok do końca stycznia następnego roku
Ewaluacja (ocena)	Porównanie osiągniętych rezultatów z założeniami	Zespół Zarządzający	Do końca stycznia każdego roku
Aktualizacja	Zgodnie z wynikami ewaluacji	Zespół Zarządzający	W miarę potrzeb. Nie mniej niż raz na 3 lata

6.3. System monitoringu i ewaluacji Aktualizacji Strategii

Monitoring będzie polegał na systematycznym gromadzeniu i opracowywaniu informacji i danych zbieranych od wszystkich realizatorów projektów w ramach ASRPS. Proces ten będzie służył identyfikacji osiąganych wskaźników i rezultatów oraz porównanie ich zgodności z założeniami ASRPS. Monitoring ASRPS będzie również narzędziem kontroli zgodności działań z harmonogramem ASRPS.

Dane zebrane i opracowane w procesie monitoringu posłużą do ewaluacji ASRPS. Ogólnym celem ewaluacji jest podwyższenie stopnia adekwatności, efektywności i znaczenia rezultatów wynikających z realizacji ASRPS. Głównym zadaniem jest dążenie do stałego ulepszania skuteczności i efektywności interwencji, rozumiane nie tylko jako pozytywne efekty społeczne lub gospodarcze związane

bezpośrednio z programem, lecz także jako zwiększenie przejrzystości i promowania działań podejmowanych przez władze publiczne.

Główne cele zastosowania ewaluacji:

- ♦ identyfikacja słabych i mocnych stron,
- ♦ oszacowanie możliwości i ograniczeń,
- ♦ usprawnienie zarządzania,
- ♦ wskazanie kierunków rozwoju i priorytetów działań,
- ♦ poprawianie błędów,
- ♦ dla celów odpowiedzialności,
- ♦ wsparcie alokacji zasobów finansowych,
- ♦ ulepszenie procesu decyzyjnego.

W szczególności zadaniem ewaluacji jest dostarczenie odpowiednim odbiorcom dokładnych ocen stanu wdrożenia programów w zakresie:

- ♦ działania programów,
- ♦ wydajności i trwałości w stosunku do założonych celów,
- ♦ wpływu na problemy, do których odnoszą się programy,
- ♦ wyciągniętych wniosków w celu poprawy wdrożenia programów i projektowania nowych programów,
- ♦ identyfikacji dobrych praktyk o potencjalnym szerszym zastosowaniu.

Ewaluacja ASRPS będzie dokonywana w trakcie prac nad rocznym Raportem z wdrażania. Wnioski z ewaluacji i rekomendacje na przyszłość będą stanowić jeden z elementów aktualizacji Strategii.

6.4. Kolejne aktualizacje Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych

Aktualizacja Strategii będzie dokonywana co najmniej raz na trzy lata. Dokument ten jest „otwarty” na społeczną dyskusję oraz wszelkie konstruktywne uwagi i wnioski. Aktualizacja będzie dokonywana w wyniku monitoringu zjawisk społecznych rodzących zapotrzebowanie na pomoc społeczną i potrzeby wynikające z aktualnej sytuacji społeczno-gospodarczej w gminie. Długookresowy charakter

planowania strategicznego w zakresie problematyki społecznej wymaga stałego śledzenia zmian prawnych, gospodarczych, politycznych, społecznych i ich uwzględnienia w Strategii. Dlatego wprowadzanie zmian w zapisach Strategii jest niezbędne.

Proces ten powinien przebiegać tak jak podczas opracowywania aktualizacji ASRPS w ramach PPWOW, a mianowicie:

1. Aktualizacja danych statystycznych z ostatnich 3 lat.
2. Badania ankietowe na temat postrzegania przez mieszkańców gminy problemów społecznych i sposobów ich rozwiązywania.
3. Powołanie Zespołu Warsztatowego ds. Aktualizacji Strategii – Zarządzeniem Wójta/Burmistrza.
4. Przeprowadzenie co najmniej jednego warsztatu partycypacyjnego z udziałem mieszkańców poświęconego analizie problemów społecznych i projektowaniu działań.
5. Przyjęcie Aktualizacji SRPS Uchwałą Rady Gminy.

W trakcie weryfikacji mogą powstawać zupełnie nowe cele szczegółowe i projekty dotyczące tych aspektów życia w gminie, które dotychczas nie zostały ujęte.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest dokumentem dynamicznym, żywym, uwzględniającym procesualność życia społecznego.

PRZEWODNICZĄCY
RADY GMINY
[Podpis]
mgr **Mieczysław Gontarek**

KARTA PROJEKTU

Tytuł projektu	
----------------	--

Cel projektu	
--------------	--

Uzasadnienie w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych	
--	--

Beneficjenci projektu	
-----------------------	--

Przybliżony koszt realizacji projektu	
--	--

Źródło finansowania projektu	
------------------------------	--

Opis projektu	
---------------	--